

Abdullah Öcalan:
Liberating Life: Woman's Revolution
©Abdullah Öcalan, 2013
©International Initiative Edition

International Initiative "Freedom for Abdullah Öcalan-Peace in Kurdistan"

P.O. Box 100511
D-50445 Cologne
www.freeocalan.org
email: info@freeocalan.org

Έκδοση στα ελληνικά: Εκδόσεις Στάσει Εκπίπτοντες, 2017

isbn: 978-960-9775-22-9

Abdullah Öcalan

**ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΝΟΝΤΑΣ
ΤΗ ΖΩΗ**

Η Γυναικεία Επανάσταση

Περιεχόμενα:

Εισαγωγή από τη Διεθνή Πρωτοβουλία	7
1. Πρόλογος	11
2. Η γυναικεία επανάσταση: νεολιθική εποχή	17
3. Η πρώτη μεγάλη ρήξη ανάμεσα στα φύλα	23
4. Η πατριαρχική εξουσία εδραιώνεται	31
5. Κάθε υποδούλωση βασίζεται στην υποταγή στο μοντέλο της νοικοκυράς (νοικοκυροποίηση)	35
6. Η δεύτερη μεγάλη ρήξη των φύλων.	41
7. Οικογένεια, δυναστεία και κράτος	47
8. Η κατάσταση της γυναίκας στην κουρδική κοινωνία	53
9. Ο καπιταλισμός	57
10. Η οικονομία	63
11. Σκοτώνοντας το κυρίαρχο αρσενικό: Θεσπίζοντας την τρίτη μεγάλη ρήξη των φύλων ενάντια στο κυρίαρχο αρσενικό.	67
12. Jineoloji, η επιστήμη της γυναίκας	73
13. Η δημοκρατική νεωτερικότητα: η εποχή της γυναικείας επανάστασης	77
Λίγα λόγια για τον συγγραφέα	82
Λίγα λόγια για τη Διεθνή Πρωτοβουλία	83

Εισαγωγή από τη Διεθνή Πρωτοβουλία

Το φυλλάδιο που κρατάτε στα χέρια σας είναι το τρίτο του είδους του που έχει προετοιμάσει η Διεθνής Πρωτοβουλία. Η σειρά αυτή αποτελεί μια συλλογή από τα έργα του Αμπντουλάχ Οτσαλάν και έχει στόχο να προσφέρει μια γενική ιδέα γύρω από τις απόψεις του επάνω σε συγκεκριμένα θέματα.

Πριν την απαγωγή και φυλάκιση του Οτσαλάν το 1999, είχαν δημοσιευτεί διάφορα βιβλία βασισμένα στις ομιλίες του επάνω σε θέματα γένους και φύλου, μεταξύ των οποίων το *Nasil yasa mali?* (Πώς να ζήσουμε;). Ο τίτλος ενός βιβλίου με συνεντεύξεις του, *Erkegi oldurmek* (Σκοτώνοντας το αρσενικό), έγινε γνωστό ρητό μεταξύ των Κούρδων. Ο Οτσαλάν καθιέρωσε διάφορες εκφράσεις, όπως «Μια χώρα δεν μπορεί να είναι ελεύθερη αν οι γυναίκες της δεν είναι ελεύθερες», ορίζοντας εκ νέου την εθνική απελευθέρωση ως, κυρίως, μια απελευθέρωση των γυναικών. Το ζήτημα της απελευθέρωσης των γυναικών είναι συχνά παρόν και στα έργα που έγραψε στη φυλακή, ως μέρος αναλύσεων για την ιστορία, τη σύγχρονη κοινωνία και τον πολιτικό ακτιβισμό. Αυτό το φυλλάδιο αποτελεί μια συλλογή από τα γραπτά του Οτσαλάν επάνω σε αυτό το θέμα, κυρίως τα πιο πρόσφατα και ως τώρα αμετάφραστα.

Όσα παρατήρησε στην πράξη στις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού, σε συνδυασμό με δικές του θεωρητικές διερ-

γασίες από τη δεκαετία του 1970, οδήγησαν τον Οτσαλάν στο συμπέρασμα ότι η υποδούλωση των γυναικών υπήρξε η απαρχή κάθε άλλου είδους υποδούλωσης. Αυτό, καταλήγει, δεν οφείλεται σε κάποια βιολογική διαφορά ανάμεσα σε γυναίκες και άντρες, αλλά στο ότι αυτές ίδρυσαν και ηγήθηκαν του νεολιθικού μητριαρχικού συστήματος.

Ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν δεν είναι μόνο θεωρητικός. Είναι ο ηγέτης ενός κινήματος που αγωνίζεται για την απελευθέρωση του κουρδικού λαού, αλλά και για να βρει απαντήσεις στο ερώτημα πώς μπορεί κάποιος να ζήσει μια ζωή γεμάτη νόημα. Αυτός είναι και ο λόγος που τα γραπτά του έχουν επηρεάσει σε τέτοιο βαθμό τις ζωές τόσων ανθρώπων.

Το ζήτημα της γυναικείας απελευθέρωσης τον έχει απασχολήσει όλη του τη ζωή και κυρίως κατά τη διάρκεια του αγώνα. Ενθάρρυνε έντονα τις γυναίκες του κινήματος να αγωνιστούν ενάντια στην ανδρική κυριαρχία, εμπνέοντάς τις μέσα από την κριτική του στην πατριαρχία. Αυτή η προσέγγιση και συμπεριφορά από έναν ηγέτη με τόσο μεγάλη επιρροή συνέβαλε σε πολύ σημαντικές εξελίξεις.

Για πολλά χρόνια όχι μόνο μιλούσε για τη σημασία της υπέρβασης των κατασκευασμένων γυναικείων και ανδρικών ρόλων, αλλά και ενθάρρυνε τη δημιουργία γυναικείων κινημάτων και θεσμών ώστε οι γυναίκες να αμφισβητήσουν και να αναδιαμορφώσουν τους εαυτούς τους, τις ζωές τους, τους άνδρες και την κοινωνία. Έτσι, παράλληλα με τον αγώνα για την απελευθέρωση των Κούρδων, έχει αναδυθεί στο Κουρδιστάν και μια ασυνήθιστα ισχυρή συμμετοχή των γυναικών σε όλες τις σφαίρες της ζωής. Μάλιστα, η ιδιαίτερη δυναμική και ζωντάνια του γυναικείου κινήματος του Κουρδιστάν συχνά εκπλήσσουν όσους δεν περιμένουν να βρουν κάτι τέτοιο σε μια περιοχή του πλανήτη που θεωρείται μάλλον πατριαρχική.

Ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν αναφέρει συχνά ότι το επίπεδο της ελευθερίας των γυναικών ορίζει το επίπεδο της ελευθερίας της κοινωνίας τους. Το επανέλαβε και κατά τη διάρκεια μιας πρόσφατης συνάντησης με εκπροσώπους του Κόμματος της Ειρήνης και της Δημοκρατίας (BDP): «Για εμένα, η ελευθερία των γυναικών είναι πιο πολύτιμη από την ελευθερία της πατρίδας».

Έτσι προέκυψε η ιδέα για ένα φυλλάδιο αφιερωμένο στο ζήτημα της ελευθερίας των γυναικών.

1. Πρόλογος

Το ζήτημα της ελευθερίας των γυναικών με έχει απασχολήσει καθόλη τη διάρκεια της ζωής μου. Ενώ αρχικά θεωρούσα ότι η υποδούλωση των γυναικών στη Μέση Ανατολή και αλλού ήταν το αποτέλεσμα φεουδαρχικού αναχρονισμού, ύστερα από χρόνια επαναστατικής πρακτικής και έρευνας έφτασα στο συμπέρασμα ότι οι ρίζες του προβλήματος είναι πολύ βαθύτερες. Ο ηλικίας πέντε χιλιάδων ετών πολιτισμός αποτελεί ουσιαστικά την ιστορία της υποδούλωσης των γυναικών. Κατά συνέπεια, η ελευθερία των γυναικών θα επιτευχθεί μόνο μέσα από τον αγώνα για το γκρέμισμα των θεμελίων του κυρίαρχου συστήματος.

Η ανάλυση του κυρίαρχου πολιτισμού ως προς το ζήτημα της ελευθερίας καθιστά σαφές ότι αυτός έχει καθηλωθεί από μια αυξανόμενη υποδούλωση. Αυτός ο «κυρίαρχος πολιτισμός» έχει μεταδοθεί –και αντιστρόφως επηρεαστεί– από τους Σουμέριους στους Ακκάδιους, από τους Βαβυλώνιους στους Ασσύριους, από την Περσία στην Ελλάδα, τη Ρώμη, το Βυζάντιο, την Ευρώπη και, τέλος, τις Η.Π.Α. Στη διάρκεια της μακρόχρονης ιστορίας του, η υποδούλωση διαιωνίστηκε σε τρία επίπεδα: πρώτα οικοδομήθηκε η ιδεολογική σκλαβιά (οι φοβεροί και κυρίαρχοι θεοί οικοδομούνται από τις μυθολογίες, κάτι το ύποπτο αλλά και αναμενόμενο)· ύστερα ήρθε η χρήση βίας· και, τέλος, η κατάληψη της οικονομίας.

Αυτή η τριφυής υποδούλωση της κοινωνίας απεικονίζε-

ται εξαιρετικά στα ζιγκουράτ, τους ναούς του ιεραρχικού κράτους των Σουμέριων. Τα ανώτερα επίπεδα των ζιγκουράτ ορίζονται ως η οικία του θεού που ελέγχει το νου. Τα μεσαία επίπεδα είναι η πολιτική και διοικητική έδρα των ιερέων. Τέλος, οι κατώτεροι όροφοι φιλοξενούν τους τεχνίτες και τους εργάτες γης, που αναγκάζονται να δουλεύουν σε κάθε τύπο παραγωγής. Αυτό το μοντέλο έχει διατηρηθεί ουσιαστικά αναλλοίωτο μέχρι σήμερα. Έτσι, η ανάλυση του ζιγκουράτ είναι ουσιαστικά μια ανάλυση του συνεχιζόμενου κυρίαρχου πολιτισμικού συστήματος, η οποία θα μας επιστρέψει να εξετάσουμε το παρόν σύστημα του παγκόσμιου καπιταλισμού στην πραγματική του βάση. Ωστόσο, η διαρκής, σωρευτική ανάπτυξη του κεφαλαίου και της εξουσίας είναι μόνο η μια πλευρά του νομίσματος. Η άλλη πλευρά είναι η απεχθής σκλαβιά, η πείνα, η φτώχεια και ο εξαναγκασμός στα πλαίσια μιας κοινωνίας που λειτουργεί σαν κοπάδι.

Αν δεν στερήσει από την κοινωνία την ελευθερία, αν δεν εξασφαλίσει ότι μπορεί να τη διαχειριστεί σαν κοπάδι, ο κεντρικός πολιτισμός δεν μπορεί να είναι βιώσιμος εξαιτίας της φύσης του συστήματος σύμφωνα με το οποίο λειτουργεί. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τη δημιουργία όλο και περισσότερου κεφαλαίου και εργαλείων εξουσίας, τα οποία κλιμακώνουν τη φτώχεια και ενισχύουν τη νοοτροπία του κοπαδιού. Ο λόγος για τον οποίο το ζήτημα της ελευθερίας είναι κρίσιμο σε κάθε εποχή βρίσκεται στη φύση του ίδιου του συστήματος.

Η ιστορία της απώλειας της ελευθερίας είναι ταυτόχρονα η ιστορία του πώς η γυναίκα έχασε τη θέση της και εξελείφθηκε από την ιστορία. Είναι η ιστορία του πώς το κυρίαρχο αρσενικό απέκτησε εξουσία με τους θεούς και τους υπηρέτες του, τους κυρίαρχους και τους υποτακτικούς, την

οικονομία, την επιστήμη και τις τέχνες του. Αυτή η έκπτωση και η απώλεια της θέσης των γυναικών ισοδυναμεί, επομένως, με την έκπτωση και την απώλεια ολόκληρης της κοινωνίας, και την επακόλουθη άνοδο της σεξιστικής κοινωνίας. Το σεξιστικό αρσενικό δείχνει τέτοια επιμονή στην κατασκευή της κοινωνικής του κυριαρχίας επάνω στη γυναίκα που μετατρέπει κάθε επαφή μαζί της σε μια επίδειξη κυριαρχίας.

Το εύρος της γυναικείας υποδούλωσης και η σκόπιμη απόκρυψη αυτού του γεγονότος συνδέεται επομένως στενά με την ανάδυση της ιεραρχίας και κρατικής εξουσίας μέσα στην κοινωνία. Καθώς οι γυναίκες συνηθίζουν την υποδούλωση, οι ιεραρχίες («η αρχή του ιερέα») εδραιώνονται: στρώνεται το μονοπάτι προς την υποδούλωση άλλων τμημάτων της κοινωνίας. Την υποδούλωση των γυναικών ακολουθεί η υποδούλωση των ανδρών. Η σκλαβιά των φύλων είναι υπό κάποιες έννοιες διαφορετική από την ταξική και την εθνική σκλαβιά. Η νομιμοποίησή της επιτυγχάνεται μέσα από μια εκλεπτυσμένη και έντονη καταπίεση, η οποία συνδυάζεται με ψέματα που στοχεύουν κατευθείαν στο συναίσθημα. Η βιολογική διαφορά των γυναικών χρησιμοποιείται ως δικαιολογία για την υποδούλωσή της. Όλη η δουλειά που κάνει θεωρείται δεδομένη και υποτιμάται ως ανάξια, «γυναικεία δουλειά». Προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η παρουσία της στη δημόσια σφαίρα απαγορεύεται από τη θρησκεία και θεωρείται ηθικά μεμπτή και, σταδιακά, η ίδια αποκλείεται από κάθε σημαντική κοινωνική δραστηριότητα. Όσο προχωρά η κυριαρχία των ανδρών στις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες, τόσο θεσμοποιείται και η αδυναμία των γυναικών. Η ιδέα του «αδύναμου φύλου» γίνεται κοινή πεποίθηση.

Μάλιστα, η κοινωνία δεν αντιμετωπίζει τις γυναίκες ως ένα φύλο που είναι απλώς διαφορετικό από βιολογικής άποψης, αλλά σχεδόν ως μια άλλη φυλή, εθνότητα ή τάξη: ως την πιο καταπιεσμένη εθνότητα, φυλή ή τάξη. Κάτω από το μοντέλο της «νοικοκυράς», οι γυναίκες έχουν υποστεί μια συστηματική υποδούλωση που όμοιά της δεν έχει βιώσει καμία φυλή, τάξη ή εθνότητα.

Η απογοήτευση που ακολουθεί την αποτυχία οποιουδήποτε αγώνα, είτε αυτός γίνεται για ελευθερία είτε για ισότητα, είτε πρόκειται για έναν αγώνα ηθικό, πολιτικό ή ταξικό, φέρει τη σφραγίδα του αρχετυπικού αγώνα για εξουσία, αυτού της σχέσης ανάμεσα στη γυναίκα και τον άντρα. Όλες οι υπάρχουσες μορφές σχέσεων ανισότητας, υποδούλωσης, δεσποτισμού, φασισμού και μιλιταρισμού πηγάζουν από αυτήν τη σχέση. Αν θέλουμε να δώσουμε ένα πραγματικό νόημα σε όρους όπως ισότητα, ελευθερία, δημοκρατία και σοσιαλισμός, τους οποίους συχνά χρησιμοποιούμε, θα πρέπει να αναλύσουμε και να διαλύσουμε τον αρχαίο ιστό των σχέσεων που έχουν υφανθεί γύρω από τις γυναίκες. Δεν υπάρχει άλλος δρόμος προς την πραγματική ισότητα (με το οφειλόμενο περιθώριο για τη διαφορά), την ελευθερία, τη δημοκρατία και την ηθική.

Ωστόσο, η διατύπωση της κατάστασης των γυναικών είναι, αδιαμφισβήτητα, μόνο μια όψη αυτού του ζητήματος. Πολύ πιο σημαντικό είναι το ζήτημα της απελευθέρωσης: με άλλα λόγια, το να λύσουμε το πρόβλημα είναι πιο σημαντικό από το να το αποκαλύψουμε και να το αναλύσουμε. Το πιο θετικό στοιχείο του χάους που κυριαρχεί σήμερα στο καπιταλιστικό σύστημα είναι η προβολή του γυναικείου ζητήματος (όσο περιορισμένη και αν είναι αυτή). Κατά το τελευταίο τέταρτο του εικοστού αιώνα, το φεμινιστικό κίνημα κατάφερε (αν και ανεπαρκώς) να αποκαλύψει την

αλήθεια για τις γυναίκες. Σε καιρούς όπου κυριαρχεί το χάος, η πιθανότητα να αλλάξει κάποιο φαινόμενο αυξάνεται ανάλογα με το πιθανό επίπεδο εξέλιξης ή αποσαφήνισης. Έτσι, σε τέτοιους καιρούς ένα μικρό βήμα προς την ελευθερία μπορεί να ισοδυναμεί με τεράστια άλματα προς τα εμπρός. Η ελευθερία των γυναικών ίσως αποδειχτεί ο μεγαλύτερος νικητής της σημερινής κρίσης. Ό,τι έχει χτιστεί από ανθρώπινο χέρι μπορεί και να κατεδαφιστεί από αυτό. Η υποδούλωση των γυναικών δεν είναι ούτε νόμος της φύσης ούτε πεπρωμένο. Αυτό που χρειαζόμαστε είναι η απαραίτητη θεωρία και οργάνωση, το κατάλληλο πρόγραμμα, καθώς και οι μηχανισμοί που απαιτούνται για την εφαρμογή τους.

2. Η επανάσταση των γυναικών: Η νεολιθική εποχή

Η πατριαρχία δεν υπήρχε από πάντα. Ισχυρές ενδείξεις υποδεικνύουν ότι κατά τη χιλιετία που προηγήθηκε της ανόδου του κρατικού πολιτισμού, η θέση των γυναικών μέσα στην κοινωνία ήταν πολύ διαφορετική. Μάλιστα, η κοινωνία ήταν μητροκεντρική: δομημένη γύρω από τις γυναίκες.

Στο τέλος της τεταρτογενούς παγετωνικής περιόδου, πριν περίπου είκοσι χιλιάδες χρόνια, άρχισαν να αναπτύσσονται στο σύστημα των οροσειρών Ζάγκρου και Τάουρου η μεσολιθική και, αργότερα, η νεολιθική κοινωνία. Αυτή η μεγαλοπρεπής κοινωνία, με τα εξελιγμένα εργαλεία της και τα εκλεπτυσμένα συστήματα εποίκισμού, ήταν πολύ πιο ανεπτυγμένη από τις προηγούμενες κοινωνίες των φατριών. Αποτέλεσε μια θαυμαστή εποχή στην ιστορία της κοινωνικότητάς μας. Τότε γεννήθηκαν πολλά φαινόμενα που μας συνοδεύουν ακόμη και σήμερα: η αγροτική επανάσταση, η ίδρυση των χωριών, οι ρίζες του εμπορίου, η βασισμένη στη μητέρα οικογένεια, καθώς και οι φυλές και οι φυλετικές οργανώσεις.

Πολλές μέθοδοι, πολλά εργαλεία και πολύς εξοπλισμός που χρησιμοποιούμε ακόμη και σήμερα βασίζονται σε εφευρέσεις και ανακαλύψεις που έγιναν, κατά πάσα πιθανότητα, από τις γυναίκες εκείνης της εποχής: η χρήση διάφορων φυτών, η εξημέρωση των ζώων και η καλλιέργεια

των φυτών, η οικοδόμηση, οι βασικές αρχές της παιδικής διατροφής, η τσάπα και ο χειροκίνητος μύλος, ίσως ακόμη και η βοϊδάμαξα.

Κατά τη γνώμη μου, η λατρεία της μητέρας-θεάς κατά αυτήν την περίοδο συμβολίζει τη λατρεία του ρόλου των γυναικών σε αυτές τις σημαντικές εξελίξεις και όχι τη θεοποίηση μιας αφηρημένης γονιμότητας. Ταυτόχρονα, η ιεραρχία που βασίζεται στη μητέρα-γυναίκα είναι η ιστορική ρίζα της μητέρας-έννοιας, σύμφωνα με την οποία όλες οι κοινωνίες ακόμη σέβονται και αναγνωρίζουν τη μητέρα ως εξουσία. Την εξουσία που απαιτεί, εφόσον η μητέρα είναι το θεμελιώδες στοιχείο της ζωής, τη δίνει και ταυτόχρονα τη συντηρεί μέσα από τη φροντίδα, ακόμη και υπό τις πιο δυσμενείς συνθήκες. Μάλιστα, κάθε πολιτισμός και ιεραρχία που βασίζεται σε αυτήν την αναγνώριση δεν μπορεί παρά να εκφράζει ευλάβεια προς τις γυναίκες. Ο πραγματικός λόγος πίσω από τη μακροβιότητα της μητέρας-έννοιας είναι το γεγονός ότι η μητέρα διαμορφώνει με τρόπο χειροπιαστό τη βάση του κοινωνικού όντος, του ανθρώπου. Δεν πρόκειται για μια αφηρημένη ικανότητα για τοκετό.

Κατά τη διάρκεια της νεολιθικής περιόδου, δημιουργήθηκε γύρω από τη γυναίκα ένα ολοκληρωμένο κοινοτικό κοινωνικό μοντέλο, ο λεγόμενος «πρωτόγονος σοσιαλισμός». Αυτό το κοινωνικό μοντέλο δεν περιείχε καμία από τις πρακτικές επιβολής του κρατικού μοντέλου, ωστόσο υπήρξε για χιλιάδες χρόνια. Αυτό το μοντέλο, που διήρκεσε πολύ καιρό, ήταν αυτό που σχημάτισε τη συλλογική κοινωνική συνείδηση της ανθρωπότητας. Και είναι αυτή η ατέρμονη λαχτάρα μας να ανακτήσουμε και να διαωρίσουμε αυτό το κοινωνικό μοντέλο ισότητας και ελευθερίας που μας οδήγησε στο κατασκεύασμα του παραδείσου.

Ο πρωτόγονος σοσιαλισμός, ο οποίος χαρακτηριζόταν από την ισότητα και την ελευθερία, ήταν βιώσιμος επειδή το κοινωνικό ήθος της μητριαρχίας δεν επέτρεπε την ιδιοκτησία, τον βασικό παράγοντα της διεύρυνσης των κοινωνικών διακρίσεων. Ο διαχωρισμός της εργασίας ανάλογα με το φύλο, η άλλη πτυχή της ρήξης, δεν βασιζόταν ακόμη στην ιδιοκτησία και τις σχέσεις εξουσίας. Δεν υπήρχαν ακόμη ιδιωτικές σχέσεις μέσα στην ομάδα. Η τροφή που προέκυπτε μέσα από τη συλλογή ή το κυνήγι ανήκε σε όλους. Τα παιδιά ανήκαν στη φυλή. Κανένας άντρας και καμία γυναίκα δεν αποτελούσε ιδιοκτησία άλλου. Η κοινότητα, ακόμη μικρή και με περιορισμένη ικανότητα παραγωγής, είχε μια κοινή, συμπαγή ιδεολογική και υλική κουλτούρα. Οι θεμελιώδεις αρχές της κοινωνίας ήταν η κοινοκτημοσύνη και η αλληλεγγύη. Η ιδιοκτησία και η χρήση βίας αποτελούσαν θανάσιμη απειλή για αυτόν τον πολιτισμό.

Σε αντίθεση με την κοινωνία που έχουμε συνηθίσει, οι σχέσεις της νεολιθικής κοινωνίας με τη φύση βασιζόνταν στο σεβασμό προς τις αρχές της οικολογίας, τόσο με όρους ιδεολογικούς όσο και υλικούς. Η φύση θεωρούταν ζωντανή και έμπυχη, όπως ακριβώς και οι άνθρωποι. Αυτή η αντιμετώπιση της φύσης υποστήριξε μια νοοτροπία που αναγνώριζε πολλαπλές ιερότητες και θεότητες σε αυτή. Ίσως κατανοήσουμε καλύτερα την ουσία της συλλογικής ζωής αν αναγνωρίσουμε ότι βασιζόταν στη μεταφυσική της ιερότητας και της θεότητας, οι οποίες πήγαζαν από τη λατρεία της μητέρας-γυναίκας.

Αυτό που πρέπει να κατανοήσουμε είναι πώς και γιατί αντικαταστάθηκε το μητριαρχικό σύστημα της νεολιθικής εποχής.

Από την εποχή των πρώτων κοινωνικών ομάδων υπήρξε

ένταση ανάμεσα στην τροφοσυλλογή των γυναικών και το κυνήγι των ανδρών, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη δύο διαφορετικών μοντέλων μέσα στην κοινωνία. Στη μητριαρχική κοινωνία, το πλεονάζον προϊόν, αν και περιορισμένο, συσσωρευόταν. (Αυτή ήταν και η απαρχή της οικονομίας, όχι ως έννοια αλλά ως προς την ουσία της. Εδώ βρίσκουμε και τις ρίζες των διαφορετικών ειδών οικονομίας, όπως είναι η καπιταλιστική οικονομία και η οικονομία του δώρου.) Η γυναίκα, αυτή που φρόντιζε, ήταν αυτή που ήλεγχε και το πλεόνασμα. Ωστόσο, ο άντρας (πιθανώς μέσα από την ανάπτυξη πιο επιτυχών τεχνικών κυνηγιού) βελτίωσε τη θέση του, έγινε πιο ισχυρός και κατάφερε να συγκεντρώσει γύρω του μια ακολουθία. Ο «σοφός γέροντας» και ο σαμάνος οι οποίοι πριν δεν τάσσονταν με το μέρος του ισχυρού άντρα τώρα προσδέθηκαν σε αυτόν και τον βοήθησαν να οικοδομήσει την ιδεολογία της ανδρικής κυριαρχίας. Στόχος τους ήταν να αναπτύξουν ένα πολύ συστηματικό κίνημα ενάντια στις γυναίκες.

Στη μητριαρχική κοινωνία της νεολιθικής εποχής δεν υπήρχαν θεσμοθετημένες ιεραρχίες· τώρα άρχιζαν να εισάγονται σιγά-σιγά. Η συμμαχία με τον σαμάνο και τον γέροντα, τον πιο πολύπειρο άντρα, ήταν μια σημαντική εξέλιξη. Ο ιδεολογικός έλεγχος που αυτή η ανδρική συμμαχία εδραίωσε επάνω στους νέους άνδρες τους οποίους προσέλκυαν στον κύκλο τους ενίσχυσε τη θέση τους μέσα στην κοινότητα. Σημασία εδώ έχει η φύση της ισχύος που πέτυχαν οι άνδρες. Τόσο το κυνήγι, όσο και η προστασία της φυλής από εξωτερικούς κινδύνους βασιζόνταν στο θανάσιμο τραυματισμό και, κατά συνέπεια, είχαν στρατιωτικά χαρακτηριστικά. Αυτό αποτέλεσε την απαρχή της κουλτούρας του πολέμου. Σε μια συνθήκη ζωής και θανάτου πρέπει κανείς να συμμορφώνεται με την αρχή και την ιεραρχία.

Η ιεραρχία και η κρατική εξουσία έχουν τα θεμέλιά τους στον κοινοτισμό. Αρχικά, ο όρος «ιεραρχία» αναφερόταν στην κυριαρχία των ιερέων, στην αυθεντία των σοφών γερόντων, και η παρουσία της ήταν θετική. Θα μπορούσαμε ακόμη και να θεωρήσουμε την ωφέλιμη ιεραρχία σε μια φυσική κοινωνία ως το πρότυπο της δημοκρατίας. Η μητέρα-γυναίκα και οι σοφοί γέροντες εξασφάλιζαν την προστασία της κοινότητας και τη διακυβέρνηση της κοινωνίας. Ήταν αναγκαίοι και χρήσιμοι, ο ρόλος τους ήταν κρίσιμος σε μια κοινωνία που δεν βασιζόταν στη συσσώρευση και την ιδιοκτησία. Ο σεβασμός που τους έδειχνε η κοινωνία ήταν οικειοθελής. Ωστόσο, όταν η εθελούσια εξάρτηση μετατρέπεται σε εξουσία και η χρησιμότητα σε ιδιοτέλεια, το αποτέλεσμα είναι πάντα ένα άδικο εργαλείο επιβολής. Αυτό το εργαλείο κρύβεται πίσω από την κοινή ασφάλεια και τη συλλογική παραγωγή. Είναι ο πυρήνας κάθε συστήματος εκμετάλλευσης και καταπίεσης. Πρόκειται για το πιο ολέθριο δημιούργημα όλων των εποχών, αυτό που επέφερε κάθε είδους υποδούλωση, μυθολογία και θρησκεία, κάθε συστηματική εξόντωση και λεηλασία.

Υπήρχαν, αναμφισβήτητα, εξωτερικοί λόγοι για την αποσύνθεση της νεολιθικής κοινωνίας: ωστόσο, ο κυριότερος παράγοντας ήταν η ιερή κρατική κοινωνία των ιερέων. Οι θρύλοι σχετικά με τους πρώτους πολιτισμούς στη Νότια Μεσοποταμία και κατά μήκος του Νείλου το επιβεβαιώνουν. Ο εξελιγμένος πολιτισμός της νεολιθικής κοινωνίας σε συνδυασμό με νέες τεχνικές συστημάτων τεχνητής άρδευσης παρείχαν το πλεονάζον προϊόν που απαιτούσε η εδραίωση μιας τέτοιας κοινωνίας. Η αστική κοινωνία σχηματίστηκε και υιοθέτησε τη μορφή του κράτους κυρίως μέσα από αυτήν τη νεοαποκτηθείσα θέση και εξουσία του ανδρός.

Η αστικοποίηση οδήγησε στην εμπορευματοποίηση. Οδή-

γησε στο εμπόριο. Το εμπόριο εισχώρησε στις φλέβες της νεολιθικής κοινωνίας με τη μορφή των αποικιών. Η εμπορευματοποίηση, η ανταλλακτική αξία και η ιδιοκτησία αυξήθηκαν εκθετικά, επιταχύνοντας έτσι την αποσύνθεση της νεολιθικής κοινωνίας.

3. Η πρώτη μεγάλη ρήξη ανάμεσα στα φύλα

Στο πνεύμα του μοντέλου επανάσταση/αντεπανάσταση του ιστορικού υλισμού, προτείνω να ονομάσουμε τα σημεία καμπής στην ιστορία των σχέσεων ανάμεσα στα δύο φύλα ως ρήξεις ανάμεσα στα φύλα. Η ιστορία έχει υπάρξει ήδη μάρτυρας δύο τέτοιων ρήξεων και προβλέπω ότι θα υπάρξει και άλλη στο μέλλον.

Στις κοινωνικές εποχές που προϋπήρξαν του πολιτισμού, η οργανωμένη δύναμη του «ισχυρού άντρα» είχε ως μοναδικό λόγο ύπαρξης το κυνήγι και την προστασία από εξωτερικούς κινδύνους. Αυτή η οργανωμένη ισχύς είναι που εποφθαλιούσε την ενότητα οικογένεια-φυλή που η γυναίκα είχε εδραιώσει ως αποτέλεσμα της συναισθηματικής της εργασίας. Ο έλεγχος της οικογένειας-φυλής υπήρξε η πρώτη σοβαρή, οργανωμένη χρήση βίας. Στόχος της ήταν η ίδια η γυναίκα, τα παιδιά της και οι συγγενείς της, καθώς και όλος ο υλικός και ηθικός πολιτισμός που είχε συσσωρευτεί. Αποτέλεσε τη λεηλασία της πρωταρχικής οικονομίας: της οικιακής οικονομίας. Η οργανωμένη ισχύς του αρχιερέα (σαμάνου), του πολύπειρου γέροντα και του ισχυρού άντρα συμάχησαν για να σχηματίσουν την αρχική και πιο μακρόχρονη πατριαρχική ιεραρχία, αυτήν της ιερής διακυβέρνησης. Αυτό εκφράζεται σε όλες τις κοινωνίες που βρίσκονται σε παρόμοιο στάδιο: μέχρι να επέλθει

η τάξη, η πόλη και το κράτος, η κοινωνική και οικονομική ζωή διαφεντεύονται από αυτήν την ιεραρχία.

Στην κοινωνία των Σουμέριων, αν και η ζυγαριά έγερνε βαθμιαία σε βάρος των γυναικών, τα δύο φύλα ήταν σχετικά ισότιμα μέχρι τη δεύτερη χιλιετία π.Χ. Οι πολυάριθμοι ναοί αφιερωμένοι σε γυναικείες θεότητες, καθώς και τα μυθολογικά κείμενα από αυτήν την περίοδο δείχνουν ότι, μεταξύ του 4000 και του 2000 π.Χ., η επιρροή της κουλτούρας της γυναίκας και της μητέρας στους Σουμέριους, που αποτελούσαν το κέντρο του πολιτισμού, ήταν ίση με αυτή των ανδρών. Μέχρι εκείνο το σημείο, δεν είχε αναπτυχθεί καμία κουλτούρα ντροπής γύρω από τη γυναίκα.

Έτσι, βλέπουμε εδώ την απαρχή ενός νέου πολιτισμού που επιδιώκει να υπερισχύσει της λατρείας της μητέρας-γυναίκας. Η εξέλιξη αυτής της εξουσίας και ιεραρχίας πριν από τις απαρχές της ταξικής κοινωνίας αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά σημεία καμπής στην ιστορία. Πρόκειται για έναν πολιτισμό ποιοτικά διαφορετικό από αυτόν της μητέρας-γυναίκας. Η συλλογή και, αργότερα, η καλλιέργεια τροφίμων, κυρίαρχα στοιχεία του πολιτισμού της μητέρας-γυναίκας, είναι ειρηνικές δραστηριότητες που δεν απαιτούν πολεμικές συγκρούσεις. Το κυνήγι, στο οποίο πρωταγωνιστεί κατά κανόνα ο άντρας, βασίζεται στην κουλτούρα του πολέμου και στη στυγνή εξουσία.

Είναι πολύ λογικό ο ισχυρός άντρας, του οποίου ο κύριος ρόλος ήταν του κυνηγού, να εποφθαλμιά τη συσσώρευση του μητριαρχικού μοντέλου. Η εδραίωση της κυριαρχίας του θα του προσέφερε πολλά πλεονεκτήματα. Η οργάνωση της ισχύος που απέκτησε μέσα από το κυνήγι του έδινε τώρα την ευκαιρία να κυβερνήσει και να παγιώσει την πρωταρχική κοινωνική ιεραρχία. Αυτή η εξέλιξη αποτέλεσε την πρώτη κακοπροαίρετη χρήση της αναλυτικής νο-

ημοσύνης· ύστερα, αυτή συστηματοποιήθηκε. Επιπλέον, η μετάβαση από τη λατρεία της ιερής μητέρας στη λατρεία του ιερού πατέρα επέτρεψε στην αναλυτική νοημοσύνη να κρυφτεί πίσω από το προσωπείο της ιεροσύνης.

Έτσι, η ρίζα των σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων μας εντοπίζεται στις πατριαρχικές κοινωνίες που απέκτησαν θρησκευτικό χαρακτήρα γύρω από τη φιγούρα του ισχυρού άντρα. Επιπλέον, η υποδούλωση των γυναικών προετοίμασε το έδαφος όχι μόνο για την υποδούλωση των παιδιών, αλλά και των ανδρών. Καθώς οι άνδρες αποκτούσαν εμπειρία με τη συσσώρευση αξιών μέσα από τη χρήση της δουλικής εργασίας (ιδιαίτερα μέσα από τη συσσώρευση πλεονάζοντος προϊόντος), ο έλεγχος και η κυριαρχία τους επάνω σε αυτούς τους δούλους αυξήθηκε. Η εξουσία και η κυριαρχία έγιναν όλο και πιο σημαντικές. Η συνεργασία ανάμεσα στον ισχυρό άντρα, τον πολύπειρο γέροντα και τον σαμάνο για τη δημιουργία μιας προνομιούχας σφαιρας είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός κέντρου εξουσίας στο οποίο δύσκολα αντιστεκόταν κανείς. Σε αυτό το κέντρο, η αναλυτική νοημοσύνη ανέπτυξε ένα εξαιρετικό μυθολογικό αφήγημα για να κυριαρχήσει επάνω στο νου των ανθρώπων. Στον μυθολογικό κόσμο που συγκροτήθηκε για την κοινωνία των Σουμέριων (και κληροδοτήθηκε ανά τους αιώνες με κάποιες προσαρμογές), ο άντρας δοξάζεται σε βαθμό θεοποίησης ως δημιουργός του παραδείσου και της γης. Ενώ η ιερότητα της γυναίκας αρχικά υποβιβάζεται και ύστερα αφανίζεται, η ιδέα του άντρα ως κυρίαρχου και απόλυτου εξουσιαστή αποτυπώνεται στην κοινωνία. Έτσι, μέσα από ένα τεράστιο δίκτυο μυθολογικών αφηγημάτων, κάθε πτυχή του πολιτισμού διαποτίζεται από τη σχέση εξουσιαστή και εξουσιαζόμενου, δημιουργού και δημιουργήματος. Η κοινωνία εξαπατάται και τελικά εσω-

τερικεύει αυτόν τον μυθολογικό κόσμο, ο οποίος βαθμιαία καθίσταται η προτιμώμενη εκδοχή. Ύστερα μετατρέπεται σε θρησκεία, σε μια θρησκεία που ενέχει την έννοια του αυστηρού διαχωρισμού ανάμεσα στους ανθρώπους. Για παράδειγμα, ο ταξικός διαχωρισμός της κοινωνίας αντικατοπτρίζεται στην ιστορία της εκδίωξης του Αδάμ και της Εύας από τον παράδεισο και της καταδίκης τους στη δουλεία. Αυτός ο θρύλος προικίζει τους Σουμέριους κυβερνήτες-θεούς με δημιουργική εξουσία και αναμορφώνει τους υπηκόους τους ως υπηρέτες.

Η μυθολογία των Σουμέριων γνώριζε την ιστορία της δημιουργίας από το πλευρό ενός ανθρωπόμορφου θεού. Μόνο που ήταν η θεά Νινουρσάγκ αυτή που επιτελούσε την πράξη της δημιουργίας για να σώσει τη ζωή του αρσενικού θεού Ένκι. Με τον καιρό, αυτή η ιστορία άλλαξε προς όφελος των ανδρών. Τα επαναλαμβανόμενα στοιχεία αντιπαλότητας και δημιουργίας των μύθων του Ένκι και της Νινουρσάγκ-Ινανά είχαν τη διττή λειτουργία να υποβαθμίσουν τη γυναίκα και τη σημασία της προηγούμενης δημιουργικότητάς της, από τη μια πλευρά, και να συμβολίσουν τη δημιουργία ενός ανθρώπου που δεν είναι παρά δούλος και υπηρέτης, από την άλλη. (Πιστεύω πως η προαναφερθείσα έννοια των Σουμέριων ιερέων έχει παίξει σημαντικό ρόλο σε όλα τα ακόλουθα διλήμματα σχετικά με θεούς και υπηρέτες. Η αποκάλυψη της αλήθειας έχει κρίσιμη σημασία. Ωστόσο, η υπάρχουσα θρησκευτική βιβλιογραφία γύρω από αυτό το ζήτημα είτε αποφεύγει να το κάνει ή απευθείας απορρίπτει την έννοια. Μήπως οι θεολόγοι νιώθουν την ανάγκη να αποκρύψουν την αλήθεια και επομένως και τα συμφέροντά τους ως προς αυτό το θέμα;)

Οι ιερές ταυτότητες που σχεδιάστηκαν στην κοινωνία των Σουμέριων αντικατοπτρίζουν τη νέα προσέγγιση της

φύσης και των νέων κοινωνικών δυνάμεων. Μάλιστα, αυτές σχεδόν παρατάσσονται με στόχο τον εκ νέου προγραμματισμό του νου. Όσο μειώνεται η επιρροή της φυσικής διάστασης, τόσο ενισχύεται αυτή της κοινωνικής σφαίρας. Η γυναικεία επιρροή σταδιακά ελαττώνεται και υπάρχουν κραυγαλέες εξελίξεις στο ζήτημα της νοσηματοδότησης των ανθρώπων ως υποκειμένων, ως υπηρετών. Ενώ η αυξημένη πολιτική ισχύς στην κοινωνία έχει ως αποτέλεσμα την ανάδειξη κάποιων θεών, οδηγεί και στην απώλεια ορισμένων ταυτοτήτων και σε μια σημαντική αλλαγή στη μορφή άλλων. Έτσι, η απόλυτη δύναμη του μονάρχη κατά την περίοδο της Βαβυλωνίας εκφράζεται μέσα από την άνοδο του θεού Μαρντούκ. Αυτή η τελευταία φάση της σουμεριακής μυθολογίας δείχνει ότι έχει επέλθει το πέρασμα στη γέννηση των μονοθεϊστικών θρησκειών.

Σε ένα σύστημα στο οποίο τα παιδιά ανήκουν στον άντρα, ο πατέρας λογικά επιθυμεί όσο περισσότερα παιδιά γίνεται (κυρίως γιους, για να έχει περισσότερη εξουσία). Η κυριαρχία επάνω στα παιδιά του επέτρεψε να αρπάξει αυτά που η μητέρα-γυναίκα είχε συσσωρεύσει, και έτσι δημιουργήθηκε το σύστημα ιδιοκτησίας. Παράλληλα με τη συλλογική ιδιοκτησία του ιεράρχη-κράτους εδραιώθηκε και η ατομική ιδιοκτησία της δυναστείας. Και αυτή η ιδιοκτησία απαιτούσε την εδραίωση της πατρότητας: τα δικαιώματα πατρότητας ήταν απαραίτητα για την απόδοση κληρονομιάς (κυρίως) στους γιους.

Από το 2000 π.Χ. και μετά, αυτή η κουλτούρα διαδόθηκε ευρέως. Η κοινωνική κατάσταση των γυναικών άλλαξε ριζικά. Η πατριαρχική κοινωνία είχε αποκτήσει την απαραίτητη δύναμη για να καταστήσει την κυριαρχία της θρυλική. Ενώ ο κόσμος του άντρα εξυμνείται και θεωρείται ηρωικός, κάθε τι το θηλυκό μειώνεται, υποβιβάζεται, διαβάλλεται.

Η ρήξη των φύλων υπήρξε τόσο ριζική που οδήγησε στην πιο σημαντική αλλαγή στην ιστορία της κοινωνικής ζωής. Αυτή η αλλαγή όσον αφορά την αξία της γυναίκας στον μεσανατολικό πολιτισμό μπορούμε να τον ονομάσουμε «πρώτη μεγάλη ρήξη ανάμεσα στα φύλα», ή αλλιώς «αντεπανάσταση». «Αντεπανάσταση» διότι δεν έχει επιφέρει καμία θετική εξέλιξη στην κοινωνία. Αντιθέτως, η άκαμπτη πατριαρχική κυριαρχία και ο αποκλεισμός των γυναικών από την κοινωνία έχει οδηγήσει σε μια εξαιρετικά φτωχή ζωή. Αυτή η ρήξη στον μεσανατολικό πολιτισμό αποτελεί ενδεχομένως το πρώτο βήμα προς τη σταθερή επιδείνωσή του, καθώς οι αρνητικές επιπτώσεις της συνεχίζουν να πολλαπλασιάζονται με το πέρασμα του χρόνου. Αντί για μια κοινωνία με δύο φωνές, δημιούργησε μια κοινωνία με μια μόνο φωνή, την ανδρική. Επήλθε μια μετάβαση προς μια κοινωνική κουλτούρα μονοδιάστατη και ακραία ανδρική. Η συναισθηματική νοημοσύνη των γυναικών, με τα θαυμαστά δημιουργήματά της, με την ανθρωπιά της και τη δέσμευσή της απέναντι στη φύση και τη ζωή, είχε χαθεί. Στη θέση της αναδύθηκε η καταραμένη αναλυτική νοημοσύνη μιας άσπλαχνης κουλτούρας που έχει παραδοθεί στο δογματισμό και έχει αποσυνδεθεί από τη φύση που θεωρεί τον πόλεμο ύψιστη αρετή και απολαμβάνει την αιματοχυσία που βλέπει την αυθαίρετη μεταχείριση των γυναικών και την υποδούλωσή τους στα χέρια των ανδρών ως δικαίωμά της. Αυτή η νοημοσύνη είναι το αντίθετο της νοημοσύνης των γυναικών, η οποία υποστηρίζει την ισότητα και επικεντρώνεται στην ανθρωπιστική παραγωγή και τη ζωντανή φύση.

Η μητέρα έχει μετατραπεί σε θεά της αρχαιότητας. Πλέον κάθεται σπίτι της, μια υπάκουη και ενάρετη γυναίκα. Δεν είναι ίση με τους θεούς. Αντιθέτως, δεν μπορεί καν να κά-

νει τη φωνή της να ακουστεί ή να αποκαλύψει το πρόσωπό της. Αργά-αργά, τυλίγεται με τα πέπλα της, καθίσταται αιχμάλωτη στο χαρέμι του ισχυρού άντρα.

Το μέγεθος της υποδούλωσης της γυναίκας στην Αραβία (η οποία ενισχύθηκε από τον Μωυσή κατά την αβρααμική παράδοση) συνδέεται άμεσα με αυτήν την ιστορική εξέλιξη.

4. Η πατριαρχική εξουσία εδραιώνεται

Η πατριαρχική κοινωνία απαιτεί μια ιεραρχική και αυταρχική δομή. Η συμμαχία ανάμεσα στην αυταρχική διακυβέρνηση και την ιερή εξουσία του σαμάνου οδήγησε στην έννοια της ιεραρχίας. Η εξουσία εδραιώθηκε σταδιακά στην κοινωνία και, καθώς οι ταξικές διαφορές εντεινόταν, μετατράπηκε σε κρατική εξουσία. Μέχρι τότε η ιεραρχική εξουσία ήταν προσωπική, δεν είχε ακόμη θεσμοθετηθεί και, επομένως, δεν είχε κυριαρχήσει στον βαθμό που κυριάρχησε στην κοινωνία στο θεσμοθετημένο πλέον κράτος. Η συμμόρφωση προς αυτήν ήταν εν μέρει εθελούσια, η δέσμευση οριζόταν από τα συμφέροντα της κοινωνίας.

Ωστόσο, η διαδικασία που είχε τεθεί σε λειτουργία οδήγησε τελικώς στη δημιουργία του ιεραρχικού κράτους. Το πρωτόγονο κοινοτικό σύστημα αντιστάθηκε για πολύ καιρό σε αυτήν τη διαδικασία. Η εξουσία της συμμαχίας γινόταν σεβαστή μόνο αν υπήρχε μοίρασμα του συσσωρευμένου προϊόντος με τα μέλη της κοινωνίας. Μάλιστα, η συσσώρευση πλεονάζοντος προϊόντος θεωρούταν λάθος. Πιο σεβαστός ήταν αυτός που μοίραζε τα συσσωρευμένα προϊόντα του. (Η τιμώμενη παράδοση της γενναιοδωρίας, τόσο διαδεδομένη στις φυλετικές κοινωνίες, πηγάζει από αυτήν την ισχυρή ιστορική παράδοση.) Από τις απαρχές της, η κοινότητα έβλεπε τη συσσώρευση πλεονάζοντος προϊόντος ως τη μεγαλύτερη απειλή, και θεμελίωσε το

ηθικό της μοντέλο και τη θρησκεία της στην αντίσταση προς αυτήν την απειλή. Ωστόσο, η ανδρική κουλτούρα της συσσώρευσης και η ιεραρχική της εξουσία νίκησε την κουλτούρα της γυναίκας: μια νίκη που, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε δεν ήταν αναπόφευκτη, δεν αποτελούσε ιστορική αναγκαιότητα. Δεν υπάρχει κανένας νόμος που να λέει ότι μια φυσική κοινωνία πρέπει απαραίτητα να εξελιχθεί σε μια ιεραρχική και, ακολούθως, κρατική κοινωνία. Ίσως να υπάρχει μια τάση προς μια τέτοια εξέλιξη, αλλά το να θεωρήσουμε δεδομένη την ύπαρξη μιας αναπόφευκτης και ακατάπαυστης διαδικασίας που πρέπει να κάνει τον κύκλο της θα ήταν απολύτως λανθασμένο. Η θέαση της ύπαρξης των τάξεων ως κάτι το μοιραίο δεν έχει γίνει παρά ένα ακούσιο εργαλείο στα χέρια των ιδεολόγων της ταξικής κοινωνίας.

Ύστερα από αυτήν την ήττα εμφανίστηκαν σοβαρά σχίσματα στην κοινοτική κοινωνία των γυναικών. Το πέρασμα προς την ιεραρχική κοινωνία δεν ήταν εύκολο. Πρόκειται για το μεταβατικό στάδιο από την πρωτόγονη κοινοτική κοινωνία προς το κράτος. Η ιεραρχική κοινωνία έπρεπε, εντέλει, ή να διαλυθεί ή να μετατραπεί σε κράτος. Αν και διαδραμάτισε κάποιο θετικό ρόλο στην εξέλιξη της κοινωνίας, η μορφή κοινωνικοποίησής της, η συμμαχία ανάμεσα στις ανδρικές εξουσίες, παρείχε την ισχύ που χρειαζόταν η ιεραρχική πατριαρχία για να μετατραπεί σε κράτος. Η ιεραρχική και πατριαρχική κοινωνία ήταν αυτή που υπέταξε στην πραγματικότητα τις γυναίκες, τους νέους και τα μέλη άλλων εθνοτήτων. Ήταν κάτι που συνέβη πριν τη γέννηση του κράτους. Το πιο σημαντικό όμως είναι πώς επιτεύχθηκε αυτή η υποταγή. Η εξουσία που χρειάστηκε δεν επιβλήθηκε μέσα από νόμους, αλλά μέσα από νέα ήθη που βασιζόνταν σε εγκόσμιες ανάγκες και όχι σε κάτι ιερό. Αν και σημειώνεται μια εξέλιξη ως προς τη θρησκευτική

έννοια του ενός και μόνο αφηρημένου θεού που αντικατοπτρίζει τις αξίες της πατριαρχικής κοινωνίας, η μητριαρχία της φυσικής κοινωνίας, με την πληθώρα των θηλυκών θεοτήτων, αντιστέκεται. Στο μητριαρχικό μοντέλο, οι ουσιαστικοί κανόνες έχουν να κάνουν με την εργασία, την παραγωγή και την παροχή αγαθών ώστε να παραμείνουν οι άνθρωποι εν ζωή. Ενώ η πατριαρχική ηθική νομιμοποιεί τη συσσώρευση και στρώνει το μονοπάτι προς την ιδιοκτησία, η ηθική της κοινοτικής κοινωνίας καταδικάζει τη συσσώρευση πλεονάζοντος προϊόντος ως την πηγή κάθε κακού, και ενθαρρύνει τη διανομή του. Η εσωτερική αρμονία της κοινωνίας σταδιακά φθείρεται και η ένταση αυξάνεται.

Η λύση σε αυτήν τη σύγκρουση θα ήταν είτε η επιστροφή στις παλιές μητριαρχικές αξίες ή η κλιμάκωση της πατριαρχικής εξουσίας μέσα και έξω από την κοινότητα. Για την πατριαρχική παράταξη υπήρχε μόνο μια επιλογή. Τοποθετήθηκαν τα θεμέλια για τη βία, πολεμοχαρή κοινωνία, βασισμένη στην καταπίεση και την εκμετάλλευση. Μέσα από αυτήν τη διαδικασία σύγκρουσης έρχεται το κράτος, η θεσμοθετημένη εξουσία που βασίζεται στη μόνιμη επιβολή. Χωρίς μια ανάλυση της κατάστασης των γυναικών στο ιεραρχικό σύστημα και των συνθηκών υπό των οποίων υποδουλώθηκε, δεν μπορεί να γίνει κατανοητό ούτε το κράτος ούτε το ταξικό σύστημα επάνω στο οποίο στέκεται. Η γυναίκα δεν γίνεται στόχος λόγω του φύλου της, αλλά επειδή έχει ιδρύσει τη μητριαρχική κοινωνία.

Χωρίς μια λεπτομερή ανάλυση της υποδούλωσης των γυναικών και τη δημιουργία των συνθηκών για την υπέρβασή της, κανένα άλλο είδος σκλαβιάς δεν μπορεί να αναλυθεί ή να ξεπεραστεί. Μόνο έτσι μπορούμε να αποφύγουμε ουσιώδη λάθη.

5. Κάθε υποδούλωση βασίζεται στην υποταγή στο μοντέλο της νοικοκυράς (νοικοκυροποίηση)

Από τη στιγμή που το ιεραρχικό μοντέλο έκανε αυτό το τεράστιο άλμα, ο σεξισμός έχει αποτελέσει τη βασική ιδεολογία της εξουσίας. Συνδέεται άμεσα με τους ταξικούς διαχωρισμούς και την άσκηση της εξουσίας. Η κυριαρχία της γυναίκας δεν βασίζεται στο πλεονάζον προϊόν. Αντίθετα, πηγάζει από τη γονιμότητα και την παραγωγικότητα και ενισχύει την κοινωνική ύπαρξη. Έντονα επηρεασμένη από τη συναισθηματική νοημοσύνη, συνδέεται άμεσα με την ύπαρξη μέσα στην κοινότητα. Το γεγονός ότι η γυναίκα δεν κατέχει ορατή θέση στους πολέμους για εξουσία που βασίζονται στο πλεονάζον προϊόν οφείλεται σε αυτόν της το ρόλο στην κοινωνική ύπαρξη.

Αξίζει να υπογραμμίσουμε ένα χαρακτηριστικό που θεσμοποιήθηκε στις εκπολιτιστικές κοινωνίες: η κοινωνία είναι επιρρεπής στις σχέσεις εξουσίας. Όπως χρειάστηκε η νοικοκυροποίηση για να δημιουργηθεί εκ νέου η γυναίκα, έτσι χρειάστηκε και η κοινωνία να προετοιμαστεί για να εξασφαλίσει την ύπαρξη της εξουσίας. Η νοικοκυροποίηση είναι η πιο παλιά μορφή σκλαβιάς. Ο ισχυρός άντρας και η ακολουθία του υπέταξαν τη μητέρα-γυναίκα και όλες τις πτυχές της λατρείας της μέσα από μακροχρόνιους και διεξοδικούς αγώνες. Η νοικοκυροποίηση θεσμοποιήθηκε όταν η σεξιστική κοινωνία έγινε κυρίαρχη. Οι έμφυλες δι-

ακρίσεις δεν περιορίζονται στις σχέσεις εξουσίας ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες· ορίζουν τις σχέσεις εξουσίας που έχουν εξαπλωθεί σε όλα τα κοινωνικά επίπεδα. Αποτελούν ενδείξεις της κρατικής εξουσίας, η οποία έχει φτάσει στο μέγιστο των δυνατοτήτων της στη νεωτερικότητα.

Οι έμφυλες διακρίσεις είχαν ένα διττό καταστροφικό αποτέλεσμα στην κοινωνία. Κατά πρώτον, εισήγαγαν την δουλεία στην κοινωνία. Κατά δεύτερον, όλες οι άλλες μορφές υποδούλωσης εφαρμόστηκαν με βάση την νοικοκυροποίηση. Η νοικοκυροποίηση δεν στοχεύει μόνο στη μεταμόρφωση ενός ατόμου σε σεξουαλικό αντικείμενο, δεν είναι συνέπεια ενός βιολογικού χαρακτηριστικού. Πρόκειται για μια εγγενώς κοινωνική διαδικασία που βάζει στο στόχαστρο ολόκληρη την κοινωνία. Η υποδούλωση, η υποταγή, η υπομονή προσβολών, το κλάμα, το ψέμα ως συνήθεια, η έλλειψη δυναμισμού, η επίδειξη του εαυτού, όλα αυτά είναι αναγνωρισμένες πτυχές της νοικοκυροποίησης και θα πρέπει να απορρίπτονται από την ηθική της ελευθερίας. Είναι τα θεμέλια μιας υποβαθμισμένης κοινωνίας και ο πραγματικός πυλώνας της σκλαβιάς, τα θεσμικά θεμέλια επάνω στα οποία οικοδομήθηκαν οι παλιότερες αλλά και οι επακόλουθες μορφές υποδούλωσης και ανηθικότητας. Η εκπολιτιστική κοινωνία αντικατοπτρίζει αυτά τα θεμέλια σε όλες τις κοινωνικές κατηγορίες. Για να μπορέσει το σύστημα να δουλέψει, πρέπει ολόκληρη η κοινωνία να υποκύψει στη νοικοκυροποίηση. Η εξουσία είναι συνώνυμο της αρρενωπότητας και, έτσι, η υποταγή της κοινωνίας στη νοικοκυροποίηση είναι αναπόφευκτη, εφόσον η εξουσία δεν αναγνωρίζει τις αρχές της ελευθερίας και της ισότητας. Αν το έκανε, δεν θα μπορούσε να υπάρξει. Η εξουσία και ο σεξισμός είναι, στην κοινωνία, ομοούσιες πραγματικότητες.

Ένα ακόμη στοιχείο στο οποίο πρέπει να αναφερθούμε

είναι η εξάρτηση και η καταπίεση στις οποίες υποβάλλεται η νεολαία από τον πολύπειρο γέροντα σε μια ιεραρχική κοινωνία. Η εμπειρία δυναμώνει τον πρεσβύτερο· ωστόσο, όσο αυτός μεγαλώνει τόσο καθίσταται πιο αδύναμος και ανίσχυρος. Αυτό ωθεί τον γέροντα να στρατολογήσει τους νέους, κάτι που πετυχαίνει κερδίζοντας το νου τους. Η πατριαρχία ενισχύεται πολύ σημαντικά μέσα από αυτούς τους μηχανισμούς. Η σωματική δύναμη των νέων τους επιτρέπει να κάνουν ό,τι επιθυμούν. Αυτή η εξάρτηση των νέων συνεχώς διαιωνίζεται και εμβαθύνεται. Η ανωτερότητα της εμπειρίας και της ιδεολογίας δύσκολα καταρρίπτονται. Οι νέοι (ακόμη και τα παιδιά) υπόκεινται στις ίδιες στρατηγικές και τακτικές –ιδεολογική και πολιτική προπαγάνδα– και στα ίδια καταπιεστικά συστήματα όπως και οι γυναίκες. Η εφηβεία, όπως και η θηλυκότητα, δεν είναι μια κατάσταση βιολογική, αλλά κοινωνική.

Αυτό πρέπει να γίνει πλήρως κατανοητό: δεν είναι τυχαίο ότι η πρώτη ισχυρή εξουσία που εδραιώθηκε ήταν η εξουσία επάνω στις γυναίκες. Η γυναίκα εκπροσωπεί τη δύναμη της φυσικής και ισότιμης κοινωνίας που δεν έχει βιώσει σχέσεις καταπίεσης και εκμετάλλευσης. Η πατριαρχία δεν μπορούσε να θριαμβεύσει χωρίς να ηττηθεί η γυναίκα και η μετάβαση προς το θεσμό του κράτους δεν θα είχε επιτευχθεί. Γι' αυτό το λόγο, ήταν στρατηγικά κρίσιμο να σπάσει αυτή η δύναμη της μητέρας-γυναίκας. Δεν είναι να απορεί κανείς που η διαδικασία ήταν τόσο κοπιαστική.

Χωρίς την ανάλυση της διαδικασίας κοινωνικής υποταγής της γυναίκας δεν μπορεί κανείς να καταλάβει πλήρως τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά της επακόλουθης κοινωνικής κουλτούρας της ανδρικής κυριαρχίας. Θα ήταν αδύνατο ακόμη και να έχει συνείδηση του κοινωνικού κατεστημένου της αρρενωπότητας. Αν δεν κατανοήσουμε πώς δημιουργήθηκε κοινωνικά η αρρενωπότητα, δεν μπορούμε

να αναλύσουμε το θεσμό του κράτους και, επομένως, να ορίσουμε επακριβώς την κουλτούρα του πολέμου και της εξουσίας που συνδέεται με την κρατική υπόσταση. Υπογραμμίζω αυτό το ζήτημα επειδή πρέπει πραγματικά να αποκαλυφθούν οι μακάβριες θεόμορφες προσωπικότητες που αναπτύχθηκαν ως αποτέλεσμα όλων των ύστερων ταξικών διαιρέσεων, καθώς και όλα τα διαφορετικά είδη εκμετάλλευσης και φόνου που έχουν διαπράξει. Η κοινωνική υποταγή της γυναίκας υπήρξε η πιο αισχρή αντεπανάσταση που έγινε ποτέ.

Η εξουσία επιτυγχάνει τη μέγιστη αποδοτικότητα της στο έθνος-κράτος, κυρίως μέσα από το σεξισμό που διασπείρει και ενισχύει με την ενσωμάτωση των γυναικών στο εργατικό δυναμικό, αλλά και με τον εθνικισμό και το μιλιταρισμό. Ο σεξισμός, όπως και ο εθνικισμός, είναι μια ιδεολογία μέσα από την οποία δημιουργείται εξουσία και δομούνται έθνη-κράτη. Δεν πρόκειται για μια έκφραση βιολογικών διαφορών. Το κυρίαρχο αρσενικό αντιμετωπίζει τη γυναίκα ως ένα αντικείμενο προς χρήση για την επίτευξη των φιλοδοξιών του. Όταν, όμως, ολοκληρώθηκε η νοικοκυροποίηση ξεκίνησε και η διαδικασία υποδούλωσης των ανδρών και, έτσι, οι δύο μορφές υποδούλωσης συνυφάνθηκαν.

Με λίγα λόγια, οι εκστρατείες για τον αποκλεισμό των γυναικών και αυτές για τη δόμηση της ευλάβειας προς την εξουσία του άντρα πολεμιστή και κατακτητή ήταν στενά συνυφασμένες. Το κράτος ως θεσμός εφευρέθηκε από τους άνδρες και οι πόλεμοι με στόχο τη λεηλασία και τη λαφυραγώγηση ήταν σχεδόν οι μόνοι τρόποι παραγωγής του. Η κοινωνική επιρροή της γυναίκας, η οποία βασιζόταν στην παραγωγή, αντικαταστάθηκε από την κοινωνική επιρροή του άντρα, βασισμένη στον πόλεμο και τη λεηλασία. Υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στην αιχμαλωσία της γυναίκας και την κοινωνική κουλτούρα του πολέμου. Ο πόλεμος δεν

παράγει· αρπάζει και λεηλατεί. Αν και σε κάποια συγκεκριμένα πλαίσια η χρήση της βίας μπορεί να είναι κρίσιμη (π.χ. ο δρόμος προς την ελευθερία στρώνεται μέσα από την αντίσταση στην κατάκτηση, την εισβολή και την αποικιοκρατία), τις περισσότερες φορές τα αποτελέσματα είναι αρνητικά και καταστροφικά.

Η κουλτούρα της βίας που η κοινωνία έχει τόσο αφομοιώνει τρέφεται από τον πόλεμο. Το ξίφος του πολέμου στις ένοπλες συρράξεις ανάμεσα σε κράτη και το χέρι του ανδρός μέσα στην οικογένεια αποτελούν και τα δύο σύμβολα ηγεμονίας. Ολόκληρη η ταξική κοινωνία, από τα ανώτερα μέχρι τα κατώτερα στρώματα, βρίσκεται παγιδευμένη ανάμεσα στο ξίφος και το χέρι.

Πάντα μου φαινόταν δύσκολο να κατανοήσω πώς η δύναμη των γυναικών έπεσε στα χέρια του ανδρών, οι οποίοι δεν είναι ούτε ιδιαίτερα παραγωγικοί ούτε δημιουργικοί. Η απάντηση βρίσκεται, φυσικά, στο ρόλο της βίας. Όταν και η οικονομία υφαρπάχτηκε από τα χέρια των γυναικών, η βίβλαυση αιχμαλωσία έγινε αναπόφευκτη.

6. Η δευτέρα μεγάλη ρήξη ανάμεσα στα φύλα

Χιλιάδες χρόνια μετά την εδραίωση της πατριαρχίας (αυτό που ονομάζω «η πρώτη μεγάλη ρήξη ανάμεσα στα φύλα») οι γυναίκες δέχτηκαν άλλο ένα σημαντικό πλήγμα, το οποίο ακόμη πασχίζουν να ξεπεράσουν. Αναφέρομαι στην ενίσχυση της πατριαρχίας μέσα από τις μονοθεϊστικές θρησκείες.

Η νοοτροπία της απόρριψης της φυσικής κοινωνίας ενισχύθηκε στο φεουδαρχικό κοινωνικό σύστημα. Η θρησκευτική και η φιλοσοφική σκέψη αποτέλεσαν την κυρίαρχη νοοτροπία της νέας κοινωνίας. Με τον ίδιο τρόπο που η σουμεριακή κοινωνία είχε προσαρμόσει τις αξίες της νεολιθικής κοινωνίας στο δικό της νέο σύστημα, η φεουδαρχική κοινωνία συνέθεσε στις εσωτερικές δομές τις ηθικές αξίες των καταπιεσμένων τάξεων από το παλιό σύστημα όπως έκανε και με τις αντιστεκόμενες εθνικές ομάδες από απομακρυσμένες περιοχές. Η εξέλιξη του πολυθεϊσμού σε μονοθεϊσμό έπαιξε σημαντικό ρόλο σε αυτήν τη διαδικασία.

Τα μυθολογικά στοιχεία αυτού του τρόπου σκέψης ανανεώθηκαν με θρησκευτικές και φιλοσοφικές έννοιες. Η αυξανόμενη δύναμη της αυτοκρατορίας έγινε εμφανής μέσα από την εξέλιξη ενός πλήθους ανίσχυρων θεών σε έναν παντοδύναμο και οικουμενικό θεό.

Η κουλτούρα που ανέπτυξαν οι μονοθεϊστικές θρησκείες

σε σχέση με τις γυναίκες οδήγησε στη δεύτερη μεγάλη ρήξη ανάμεσα στα φύλα. Ενώ η ρήξη της μυθολογικής περιόδου ήταν μια πολιτισμική προϋπόθεση, αυτή της μονοθεϊστικής περιόδου ήταν «ο νόμος όπως προστάζει ο Θεός». Η συμπεριφορά προς τις γυναίκες ως κατώτερες μετατράπηκε σε θεϊκή προσταγή. Η ανωτερότητα του άντρα μέσα σε αυτήν τη νέα θρησκεία αποτυπώνεται στη σχέση ανάμεσα στον προφήτη Αβραάμ και τις γυναίκες Σάρα και Άγαρ. Η Πατριαρχία εδραιώθηκε για τα καλά, θεσπίστηκε ο θεσμός της παλλακείας και εγκρίθηκε η πολυγαμία. Όπως δείχνει και η άγρια σχέση ανάμεσα στον προφήτη Μωυσή και την αδερφή του Μαριάμ, το μερίδιο της γυναίκας στην πολιτιστική κληρονομιά εξαλείφεται. Η κοινωνία του προφήτη Μωυσή ήταν απόλυτα αρσενική, οι γυναίκες δεν είχαν κανένα καθήκον. Αυτός ήταν και ο λόγος του τσακωμού του με την Μαριάμ.

Κατά την περίοδο του βασιλείου του Ισραήλ, το οποίο άκμασε λίγο πριν το τέλος της πρώτης χιλιετίας π.Χ., βλέπουμε μέσα από τον Δαβίδ και τον Σολομώντα το πέρασμα προς μια κουλτούρα νοικοκυροποίησης. Οι γυναίκες υπό τον διττό ζυγό της πατριαρχικής κουλτούρας και του θρησκευτικού κράτους δεν παίζουν κανέναν ρόλο στη δημόσια ζωή. Η καλύτερη γυναίκα είναι αυτή που συμμορφώνεται περισσότερο προς τον άντρα της ή προς την πατριαρχία. Η θρησκεία καθίσταται εργαλείο συκοφάντησης της γυναίκας. Αρχικά με την Εύα, την πρώτη αμαρτωλή γυναίκα που αποπλανεί τον Αδάμ και οδηγεί στην αποπομπή του από τον παράδεισο. Ύστερα με τη Λίλιθ, η οποία δεν υποκλίνεται στον θεό του Αδάμ (μια πατριαρχική φιγούρα) και αποκτά φιλική σχέση με τον αρχηγό των κακών πνευμάτων (μια ανθρωπίνη φιγούρα που δεν δέχεται να είναι υπηρέτης και δεν υπακούει τον Αδάμ). Μάλιστα, ο ισχυρισμός των Σουμέριων ότι η γυναίκα δημιουργήθηκε από

το πλευρό του άντρα περιλαμβάνεται στη Βίβλο. Όπως αναφέραμε και νωρίτερα, πρόκειται για μια απόλυτη ανατροπή του αρχικού αφηγήματος, στο οποίο η γυναίκα είναι δημιουργός και όχι δημιούργημα. Οι γυναίκες αναφέρονται σπανιότατα ως προφήτισσες στις θρησκευτικές παραδόσεις. Η γυναικεία σεξουαλικότητα αντιμετωπίζεται ως το μεγαλύτερο δεινό και διαρκώς διαβάλλεται και διασύρεται. Η γυναίκα, η οποία στις κοινωνίες των Σουμέριων και των Αιγύπτιων κατείχε ακόμη τιμητική θέση, τώρα καθίσταται φιγούρα ντροπής, αμαρτίας και αποπλάνησης.

Με την άφιξη του προφήτη Ιησού ήρθε και η φιγούρα της Μητέρας Μαρίας. Αν και μητέρα του υιού του Θεού, δεν διατηρεί τίποτα από την προηγούμενη θεϊκή της υπόσταση. Η μητέρα-θεά έχει αντικατασταθεί από μια εξαιρετικά σιωπηλή, κλαίουσα μητέρα (η οποία δεν κατέχει τον τίτλο της θεάς!). Η πτώση συνεχίζεται. Είναι πράγματι ειρωνικό το ότι ο Θεός αφήνει έγκυο μια απλή γυναίκα. Μάλιστα, η τριάδα του Πατρός, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος αντιπροσωπεύει τη σύνθεση των πολυθεϊστικών και των μονοθεϊστικών θρησκειών. Ενώ θα έπρεπε και η Μαρία να θεωρείται θεά, αντιμετωπίζεται ως ένα απλό εργαλείο του Ιερού Πνεύματος. Αυτό δείχνει ότι η ιερότητα έχει μετατραπεί σε κάτι αποκλειστικά αρσενικό. Κατά τις σουμεριακές και αιγυπτιακές περιόδους, οι θεοί και οι θεές ήταν σχεδόν ισότιμοι. Ακόμη και κατά την εποχή της Βαβυλώνας, η φωνή της μητέρας-θεάς ακουγόταν ακόμη δυνατά και καθαρά.

Πλέον, η γυναίκα δεν είχε κανέναν ρόλο στην κοινωνία παρά αυτόν της κυράς του σπιτιού της. Το κύριο καθήκον της ήταν η φροντίδα των αρσενικών παιδιών της, των «υιών-θεών», των οποίων η αξία είχε αυξηθεί κατά πολύ από τη μυθολογική περίοδο. Βρισκόταν απόλυτα αποκλεισμένη από τη δημόσια σφαίρα. Η χριστιανική πρακτική των οσίων

παρθένων γυναικών ήταν ουσιαστικά μια απόσυρση στην απομόνωση ώστε να βρουν σωτηρία από τις αμαρτίες. Τουλάχιστον αυτή η μοναστική ζωή προσέφερε κάποια λύτρωση από το σεξισμό και την καταδίκη. Υπάρχουν καλοί, ισχυροί λόγοι, τόσο υλικοί όσο και πνευματικοί, για να διαλέξει καμια μια έγκλειστη ζωή σε μοναστήρι αντί μιας οικιακής ζωής που μοιάζει με κόλαση. Θα μπορούσαμε σχεδόν να ονομάσουμε αυτόν το θεσμό ως το πρώτο κόμμα των φτωχών γυναικών. Η μονογαμία, η οποία είχε εδραιωθεί για τα καλά στον Ιουδαϊσμό, υιοθετήθηκε από το Χριστιανισμό και αγιοποιήθηκε. Αυτή η πράξη κατέχει σημαντική θέση στην ιστορία του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Ένα μειονέκτημα αυτής της συνθήκης είναι ότι, στον ευρωπαϊκό πολιτισμό, οι γυναίκες αντιμετωπίζονται ως σεξουαλικά αντικείμενα επειδή στους καθολικούς δεν επιτρέπεται το διαζύγιο.

Με την έλευση του προφήτη Μωάμεθ και του Ισλάμ, η θέση των γυναικών στην πατριαρχική κουλτούρα των φυλών της ερήμου βελτιώθηκε σε κάποιο βαθμό. Ωστόσο, κατ' ουσίαν, το Ισλάμ βασίστηκε στην Αβρααμική κουλτούρα. Οι γυναίκες είχαν την ίδια θέση κατά την περίοδο του προφήτη Μωάμεθ με αυτήν που είχαν κατά την περίοδο του Δαβίδ και του Σολομώντα. Όπως και τότε, νομιμοποιούνται οι πολλαπλοί γάμοι για πολιτικούς λόγους καθώς και οι πολλαπλές παλλακίδες. Αν και στο Ισλάμ η πολυγαμία περιορίζεται στις τέσσερις συζύγους, ουσιαστικά τίποτα δεν έχει αλλάξει, εφόσον η κατοχή χαρεμιών και παλλακίδων μετατράπηκε σε θεσμό.

Ούτε οι χριστιανικές ούτε οι μουσουλμανικές θρησκείες έχουν εξελιχτεί ως προς την υπέρβαση του σεξισμού στην κοινωνία. Οι πολιτικές του χριστιανισμού σχετικά με τις γυναίκες και τη σεξουαλικότητα εν γένει είναι και αυτές που βρίσκονται πίσω από την κρίση του νεωτερικού μονογαμικού τρόπου ζωής. Αυτή είναι η πραγματικότητα που

κρύβεται πίσω από την κρίση της κουλτούρας του σεξισμού στις δυτικές κοινωνίες. Η λύση, ωστόσο, δεν μπορεί να είναι η αγαμία, όπως αυτή απαιτείται από τους ιερείς και τις μοναχές. Αλλά και η ισλαμική εκδοχή, η οποία δίνει προτεραιότητα στη σεξουαλική ευχαρίστηση του άντρα, με πολλές γυναίκες στη θέση της συζύγου και της παλλακίδας, έχει αποδειχτεί εξίσου αναποτελεσματική. Ουσιαστικά, το χαρέμι δεν είναι παρά ένα ιδιωτικό πορνείο προς αποκλειστική χρήση του προνομιούχου ιδιοκτήτη. Οι σεξιστικές κοινωνικές πρακτικές του χαρεμιού και της πολυγαμίας έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην καθυστέρηση των μεσανατολικών κοινωνιών σε σχέση με τις δυτικές κοινωνίες. Ενώ ο περιορισμός της σεξουαλικότητας στο χριστιανισμό έχει οδηγήσει στον εκμοντερνισμό, η ενθάρρυνση της ακραίας σεξουαλικής ευχαρίστησης οδήγησε το Ισλάμ σε μια κατάσταση χειρότερη από αυτή των παλιών φυλών της ερήμου, και η οποία έχει ξεπεραστεί από την κοινωνία της δυτικής νεωτερικότητας.

Η επιρροή του σεξισμού στην εξέλιξη μιας κοινωνίας είναι πολύ πιο ισχυρή απ' ό,τι θεωρούμε. Όταν αναλύουμε το αυξανόμενο χάσμα ανάμεσα στην κοινωνική εξέλιξη της Ανατολής και της Δύσης, πρέπει να επικεντρωνόμαστε στο ρόλο του σεξισμού. Η κατανόηση του σεξισμού από το Ισλάμ έχει οδηγήσει σε πολύ πιο αρνητικά αποτελέσματα από αυτά που παρατηρούνται στους δυτικούς πολιτισμούς, ως προς την υποδούλωση των γυναικών και την ανδρική κυριαρχία.

Η κοινωνική υποδούλωση δεν είναι ένα φαινόμενο μόνο ταξικό. Υπάρχει μια τάξη υποδούλωσης που είναι βαθύτερα κρυμμένη από το καθαυτό σύστημα της δουλοκτησίας και η απάλυνση αυτής της αλήθειας συμβάλλει στην εμβάθυνση του συστήματος. Το θεμελιώδες παράδειγμα της κοινωνίας είναι ένα σύστημα υποδούλωσης χωρίς αρχή και τέλος.

7. Οικογένεια, δυναστεία και κράτος

Έχω αναφερθεί στην ένταση που υπάρχει στις σχέσεις εξουσίας μέσα στην πατριαρχική οικογένεια και το κράτος. Αυτό το σημείο αξίζει μια πιο λεπτομερή ανάλυση.

Οι θεμέλιοι λίθοι της δυναστικής ιδεολογίας είναι η πατριαρχική οικογένεια, η πατρότητα και η απόκτηση πολλών αρσενικών απογόνων. Αυτό πηγάζει από την κατανόηση της πολιτικής εξουσίας στο πατριαρχικό σύστημα. Ενώ ο ιερέας εδραίωνε την εξουσία του μέσα από τη λεγόμενη ικανότητά του να αποδώσει και να ερμηνεύσει νοήματα, ο ισχυρός άντρας καθιέρωσε την ηγεσία του μέσα από την άσκηση πολιτικής εξουσίας. Η πολιτική εξουσία μπορεί να γίνει κατανοητή ως η χρήση βίας όταν δεν επιτυγχάνεται η ηγεσία. Από την άλλη, η δύναμη των ιερέων βασίζεται στην «οργή του θεού» σε περίπτωση μη συμμόρφωσης· πρόκειται για μια πνευματική ισχύ και ως εκ τούτου λειτουργεί σαγηνευτικά. Η πραγματική όμως πηγή της πολιτικής εξουσίας είναι η στρατιωτική ακολουθία του ισχυρού άντρα.

Η δυναστεία, ως ιδεολογία αλλά και ως πρακτική, εξελίχτηκε ως συνέπεια της ανατροπής αυτού του συστήματος. Στην πατριαρχική τάξη πραγμάτων, η πατριαρχική διακυβέρνηση ρίζωσε βαθιά ως αποτέλεσμα της συμμαχίας ανάμεσα στον «πολύπειρο γέροντα», τον «ισχυρό άντρα» με την στρατιωτική ακολουθία του και τον σαμάνο που, ως θρησκευτικός ηγέτης, αποτέλεσε τον πρόδρομο του ιερέα.

Το δυναστικό σύστημα πρέπει να γίνει κατανοητό ως ένα ολοκληρωμένο σύστημα, όπου ιδεολογία και δομή δεν μπορούν να διαχωριστούν. Εξελίχτηκε μέσα από το φυλετικό σύστημα, αλλά εδραιώθηκε ως ο διοικητικός πυρήνας της οικογένειας της ανώτερης τάξης, γυρίζοντας έτσι την πλάτη του στο σύστημα της φυλής. Χαρακτηρίζεται από μια αυστηρή ιεραρχία, πρόκειται για μια τάξη «πρωτοκυβερνητική», το πρωτότυπο της εξουσίας και του κράτους. Εξαρτάται από τον άντρα και τα αρσενικά παιδιά· οι πολλοί γιοι είναι σημαντικοί για την απόκτηση εξουσίας. Συνέπεια αυτού υπήρξε η πολυγαμία, το χαρέμι και η παλλακεία. Πρώτη προτεραιότητα της δυναστείας ως θεσμού ήταν η απόκτηση ισχύος και η δημιουργία του κράτους. Το πιο σημαντικό είναι πως η δυναστεία ήταν ο πρωταρχικός θεσμός που εξοικείωσε τα ίδια τα κλαν και τις φυλές της όπως και άλλα φυλετικά συστήματα με την ταξική διαίρεση και τη δουλεία. Στη Μέση Ανατολή αυτό το σύστημα έχει ριζώσει τόσο βαθιά που δεν υπάρχει σχεδόν καμία εξουσία και κανένα κράτος που να μην αποτελεί δυναστεία. Επειδή αποτελεί πεδίο δοκιμών για την εξουσία και το κράτος, διαρκώς ανανεώνεται και δύσκολα μπορεί να ξεπεραστεί.

Κάθε άντρας σε μια οικογένεια θεωρεί τον εαυτό του κάτοχο ενός μικρού βασιλείου. Η δυναστική ιδεολογία είναι ο πραγματικός λόγος που η οικογένεια αποτελεί τόσο σημαντικό ζήτημα. Όσο περισσότερες γυναίκες και παιδιά ανήκουν σε μια οικογένεια, τόσο περισσότερη ασφάλεια και αξιοπρέπεια απολαμβάνει ο άντρας. Σημαντικό επίσης είναι να αναλύσουμε τη σημερινή οικογένεια ως ιδεολογικό θεσμό. Αν εξαλείψουμε τη γυναίκα και την οικογένεια από το πολιτισμικό σύστημα, την εξουσία του και το κράτος, δεν θα μείνουν πολλά δομικά υλικά για την τάξη πραγμάτων. Το τίμημα όμως είναι η επίπονη, φτωχοποι-

ημένη, υποβαθμισμένη και ηττημένη γυναικεία ύπαρξη στα πλαίσια ενός πολέμου χαμηλής έντασης που δεν γνωρίζει τέλος. Το ανδρικό μονοπώλιο που έχει επιβληθεί στη ζωή και τον κόσμο των γυναικών στη διάρκεια της ιστορίας δεν διαφέρει από το ζυγό του μονοπωλίου που έχει επιβάλει το κεφάλαιο στην κοινωνία. Μάλιστα, πρόκειται για το παλαιότερο ισχυρό μονοπώλιο. Θα μπορούσαμε να βγάλουμε κάποια ρεαλιστικά συμπεράσματα αν προσεγγίσουμε την ύπαρξη της γυναίκας ως το παλαιότερο φαινόμενο αποικιοκρατίας, ίσως το πιο ορθό είναι να δούμε τις γυναίκες ως τον αρχαιότερο λαό που υποβλήθηκε σε αποικισμό και ποτέ δεν κατέστη έθνος.

Σε αυτό το κοινωνικό πλαίσιο, η οικογένεια εξελίχτηκε ως το μικρό κράτος του άντρα. Ο θεσμός της οικογένειας τελειοποιείται διαρκώς μέσα στην ιστορία του πολιτισμού, αποκλειστικά εξαιτίας της ενίσχυσης που παρέχει στην εξουσία και τον κρατικό μηχανισμό. Καταρχάς, η οικογένεια καθίσταται το βλαστοκύτταρο της κρατικής κοινωνίας, καθώς η εξουσία της βασίζεται στο πρόσωπο του αρσενικού. Κατά δεύτερο λόγο, εξασφαλίζεται η απεριόριστη και μη αμειβόμενη εργασία των γυναικών. Κατά τρίτο λόγο, ανατρέφει παιδιά για να ικανοποιήσει τις πληθυσμιακές ανάγκες. Τέταρτον, ως παράδειγμα προς μίμηση, εξαπλώνει τη σκλαβιά και την ανηθικότητα σε ολόκληρη την κοινωνία. Η οικογένεια έτσι δομημένη αποτελεί το θεσμό μέσα στον οποίο η δυναστική ιδεολογία καθίσταται λειτουργική.

Έτσι, το σημαντικότερο πρόβλημα για την ελευθερία σε ένα κοινωνικό πλαίσιο είναι η οικογένεια και ο γάμος. Όταν η γυναίκα παντρεύεται, ουσιαστικά υποδουλώνεται. Δύσκολα φαντάζεται κανείς άλλο θεσμό που να υποδουλώνει περισσότερο από το γάμο. Οι βαθύτερες μορφές σκλαβιάς έχουν εδραιωθεί μέσα από το θεσμό του γάμου,

κατοχυρωμένες μέσα στην οικογένεια. Αυτό, φυσικά, δεν αναφέρεται ευρύτερα στην απόφαση κάποιου να μοιραστεί τη ζωή του με άλλον ή σε σχέσεις ουσιαστικής συντροφικότητας ανάλογα με την αντίληψη του καθενός για την ελευθερία και την ισότητα. Αυτό που συζητάμε είναι οι εδραιωμένες, κλασικές έννοιες του γάμου και της οικογένειας. Η απόλυτη ιδιοκτησία μιας γυναίκας ισοδυναμεί με την απόσυρσή της από κάθε πολιτική, πνευματική, κοινωνική και οικονομική δραστηριότητα. Αυτό δύσκολα ανακτάται. Επομένως, χρειάζεται να αναθεωρήσουμε ριζικά την οικογένεια και το γάμο και να δημιουργήσουμε κοινές κατευθυντήριες γραμμές που να έχουν στόχο τη δημοκρατία, την ελευθερία και την ισότητα των φύλων. Οι γάμοι ή οι σχέσεις που προκύπτουν από ατομικές και σεξουαλικές ανάγκες και από παραδοσιακές αντιλήψεις περί οικογένειας μπορούν να οδηγήσουν στις πιο επικίνδυνες αποκλίσεις από το δρόμο προς μια ελεύθερη ζωή. Αυτό που έχουμε ανάγκη δεν είναι τέτοιου είδους σχέσεις, αλλά η επίτευξη της ισότητας των φύλων και της δημοκρατίας σε όλη την κοινωνία και η διαμόρφωση μιας κατάλληλης και κοινής ζωής. Και αυτό καθίσταται εφικτό μόνο μέσα από την ανάλυση της νοοτροπίας και του πολιτικού περιβάλλοντος που δημιουργούν αυτούς τους ολέθριους συσχετισμούς.

Οι κουλτούρες της δυναστείας και της οικογένειας που παραμένουν τόσο ισχυρές στις παρούσες μεσανατολικές κοινωνίες είναι από τις κύριες πηγές των προβλημάτων τους, καθώς έχουν οδηγήσει τόσο σε ένα πλεόνασμα πληθυσμιακό, όσο και εξουσίας και φιλοδοξιών για συμμετοχή στην κρατική εξουσία. Η υποβάθμιση των γυναικών, η ανισότητα, η έλλειψη εκπαίδευσης στα παιδιά, οι οικογενειακοί καβγάδες και τα θέματα τιμής, όλα αυτά σχετίζονται με το ζήτημα της οικογένειας. Μοιάζει σαν να εδραιώνεται μέσα στην οικογένεια μια μικρογραφία των εγγενών

προβλημάτων της εξουσίας και του κράτους. Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να αναλύσει κανείς την οικογένεια για να μπορεί να αναλύσει την εξουσία, το κράτος, την τάξη και την κοινωνία.

Τα κρατικά κέντρα και τα κέντρα εξουσίας δίνουν στον πατέρα-άντρα ένα αντίγραφο του δικού τους ρόλου μέσα στην οικογένεια και τον προτρέπουν να παίξει αυτόν το ρόλο. Έτσι, η οικογένεια μετατράπηκε στο πιο σημαντικό εργαλείο για τη νομιμοποίηση των μονοπωλίων. Αποτέλεσε την πηγή που παρείχε τους σκλάβους, υπηρέτες, εργάτες, στρατιώτες και παρόχους κάθε είδους υπηρεσίας που χρειαζόταν η εξουσία και το κεφάλαιο. Εξού και η σημασία που δόθηκε στην οικογένεια, εξού και η αγιοποίησή της. Αν και η εργασία των γυναικών είναι αυτή που αποδίδει τα μεγαλύτερα κέρδη για το κεφάλαιο, την απέκρυψαν επιβάλλοντας ακόμη περισσότερα βάρη στην κοινωνία. Έτσι, η οικογένεια έχει καταστεί η «ασφάλεια» του συστήματος και, αναπόφευκτα, γι' αυτό και θα διαιωνιστεί.

Είναι απολύτως απαραίτητο να ασκήσουμε κριτική στην οικογένεια. Τα απομεινάρια των πατριαρχικών και κρατικών κοινωνιών του παρελθόντος, καθώς και τα μοντέλα των νεωτερικού δυτικού πολιτισμού δεν έχουν δημιουργήσει μια σύνθεση στη Μέση Ανατολή, αλλά ένα αδιέξοδο. Η συμφόρηση που έχει δημιουργηθεί μέσα στην οικογένεια είναι ακόμη πιο περίπλοκη από αυτήν που υπάρχει μέσα στο κράτος. Αν η οικογένεια έχει διατηρήσει την ισχύ της, σε αντίθεση με άλλους δεσμούς που διαλύονται ταχύτατα, αυτό οφείλεται στο ότι αποτελεί τη μόνη διαθέσιμη κοινωνική στέγη. Ωστόσο, δεν θα έπρεπε να απορρίψουμε την οικογένεια ως θεσμό. Αν αυτή προσεγγιστεί σωστά, μπορεί να μετατραπεί σε θεμέλιο λίθο της δημοκρατικής κοινωνίας. Δεν είναι μόνο η γυναίκα, αλλά είναι ολόκληρη η οικογένεια που πρέπει να θεωρηθεί το βλαστοκύτταρο

της εξουσίας. Διαφορετικά, θα στερήσουμε από το ίδιο το ιδεώδες του δημοκρατικού πολιτισμού το θεμελιώδες του στοιχείο και την εφαρμογή του.

Η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός δεν πρέπει να καταργηθεί. Αλλά πρέπει να μεταμορφωθεί. Πρέπει να εγκαταλειφθεί το κληροδότημα της πατριαρχίας σύμφωνα με το οποίο οι γυναίκες και τα παιδιά μπορούν να αποτελέσουν περιουσιακό στοιχείο. Το κεφάλαιο (σε όλες του τις μορφές) και οι σχέσεις εξουσίας δεν θα έπρεπε να έχουν καμία θέση στις σχέσεις των ζευγαριών. Η ανατροφή παιδιών για την υποστήριξη αυτού του θεσμού πρέπει να καταργηθεί. Η ιδανική προσέγγιση στη σχέση αρσενικού και θηλυκού βασίζεται στη φιλοσοφία της ελευθερίας, αφιερωμένη στην ηθική και πολιτική κοινωνία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η μεταμορφωμένη οικογένεια θα αποτελεί την πιο ισχυρή διασφάλιση του δημοκρατικού πολιτισμού και μια από τις θεμελιώδεις σχέσεις μέσα σε αυτήν την τάξη πραγμάτων. Η φυσική συντροφικότητα είναι πιο σημαντική από την επίσημη σύμπραξη. Οι σύντροφοι θα έπρεπε πάντα να δέχονται το δικαίωμα του άλλου συντρόφου να ζησει μόνος ή μόνη. Δεν μπορεί κανείς να φέρεται με τρόπο δουλοπρεπή ή απερίσκεπτο μέσα σε μια σχέση.

Φυσικά, η οικογένεια θα βιώσει την πιο σημαντική της μεταμόρφωση στα πλαίσια ενός δημοκρατικού πολιτισμού. Αν η γυναίκα δεν ανακτήσει τη δύναμη και το σεβασμό που της έχουν αφαιρεθεί, δεν μπορούν να αναπτυχθούν ουσιαστικές οικογενειακές ενώσεις. Δεν μπορεί να υπάρξει σεβασμός για μια οικογένεια που στηρίζεται στην άγνοια. Ο ρόλος της οικογένειας στην οικοδόμηση του δημοκρατικού πολιτισμού είναι κρίσιμος.

8. Η θέση των γυναικών στην κουρδική κοινωνία

Ως τώρα έχω περιγράψει ορισμένα γενικά χαρακτηριστικά της σεξιστικής κοινωνίας. Θα ήθελα να ολοκληρώσω την ανάλυσή μου με μια συγκεκριμένη αναφορά στη θέση των κουρδισσών.

Η μετάβαση από τον πολιτισμό των Σουμέριων σε αυτόν των Χετταίων ώθησε τους Κούρδους εκείνου του καιρού να ενισχύσουν τη φυλετική τους υπόσταση. Καθώς η δημιουργία ενός πρώιμου κράτους θα είχε οδηγήσει στον αφανισμό τους, φαίνεται να προτίμησαν έναν εν μέρει νομαδικό και αντάρτικο τρόπο ζωής. Όσο εμφανίζονταν τριγύρω τους όλο και περισσότερα κράτη, αυξήθηκε η επιθυμία τους να ενισχύσουν τις φυλετικές τους δομές. Η ζωή των Κούρδων μέσα στις φυλές έμοιαζε πολύ με τον αντάρτικο τρόπο ζωής. Αν ρίξουμε μια πιο κοντινή ματιά στην οικογένεια μέσα στο πλαίσιο της φυλετικής οργάνωσης, βλέπουμε πως υπερισχύουν η μητριαρχία και η ελευθερία. Οι γυναίκες ήταν ελεύθερες και ασκούσαν σημαντική επιρροή. Η ετοιμότητα, η δύναμη και το θάρρος των σημερινών κουρδισσών πηγάζουν από αυτήν την αρχαία ιστορική παράδοση. Ωστόσο, μια αρνητική πτυχή του φυλετικού τρόπου ζωής είναι ο περιορισμός των ευκαιριών για το πέρασμα σε μια πιο προηγμένη κοινωνία.

Δεν είναι τυχαίο ότι οι Κούρδοι είναι ο μεσανατολικός λαός με την πιο ανεπτυγμένη αίσθηση της ελευθερίας. Αυτό το βλέπουμε και στην ιστορική τους εξέλιξη. Η πα-

ρατεταμένη απουσία τους από τις κυρίαρχες και εκμεταλλεύτριες τάξεις, η αδυναμία των τελευταίων να παράγουν οποιαδήποτε θετική αξία για την κοινότητά τους, καθώς και το γεγονός ότι σε όλη τους την ιστορία οι Κούρδοι έπρεπε να μάχονται τη φύση και τις έξωθεν εισβολές έχουν συνεισφέρει στην καλλιέργεια αυτού του χαρακτηριστικού. Αυτή η ιστορική πραγματικότητα εξηγεί επίσης το γεγονός ότι οι γυναίκες κατέχουν πιο σημαντική θέση στην κουρδική κοινωνία απ' ό,τι σε άλλες μεσανατολικές κοινωνίες.

Ωστόσο, η παρούσα κατάσταση των γυναικών στην κουρδική κοινωνία απαιτεί μια εκ βαθέων ανάλυση. Οι γυναίκες βρίσκονται σε δυσμενή θέση σε όλον τον πλανήτη· ωστόσο, αυτό που βιώνουν οι κούρδισσες είναι μια άθλια υποδούλωση, από πολλές απόψεις μοναδική. Μάλιστα, η κατάσταση τόσο των γυναικών όσο και των παιδιών είναι αποτρόπαια. Αν και η οικογένεια στο Κουρδιστάν θεωρείται ιερή, έχει συνθλιβεί, κυρίως εξαιτίας της απουσίας της ελευθερίας, της οικονομικής απραγίας, της έλλειψης εκπαίδευσης και των προβλημάτων υγείας. Το φαινόμενο των λεγόμενων εγκλημάτων τιμής αποτελεί τη συμβολική εκδίκηση γι' αυτό που έχει συμβεί στην κοινωνία εν γένει. Η γυναίκα υποχρεώνεται να πληρώσει για την απώλεια της τιμής της κοινωνίας, καθώς και για την απώλεια της αρρενωπότητας του άντρα. Ο Κούρδος άντρας, ο οποίος έχει χάσει τόσο την ηθική όσο και την πολιτική του ισχύ, δεν μπορεί να αποδείξει τη δύναμή του ή την έλλειψη αυτής σε καμία άλλη σφαίρα παρά σε αυτήν της γυναικειάς τιμής.

Υπό αυτές τις συνθήκες, η επίλυση της οικογενειακής κρίσης ίσως είναι εφικτή αν υπάρξει ένας γενικότερος εκδημοκρατισμός της κοινωνίας. Η εκπαίδευση και η χρήση της μητρικής γλώσσας στα μέσα ενημέρωσης θα μπορούσαν να εξαλείψουν κάποια από τα προβλήματα ταυτότητας. Ο γάμος, οι σχέσεις ανάμεσα στους συζύγους και στα

παιδιά δεν έχει καν ξεπεράσει το μοντέλο των παλιών φεουδαρχικών σχέσεων, όπου οι ανελήητες σχέσεις του καπιταλισμού τους πολιορκούσαν, καθιστώντας τις ζωές τους μια απόλυτη φυλακή.

Στον αγώνα για την ελευθερία του κουρδικού λαού, το ΡΚΚ δεν πολέμησε μόνο ενάντια στις εξοντωτικές συνέπειες της αποικιοκρατίας. Ο αγώνας του –ο οποίος προσέληκε μεγάλο αριθμό γυναικών– ήταν κυρίως ενάντια στον εσωτερικό φεουδαρχισμό, για την ελευθερία καθώς και για την αλλαγή της θέσης των γυναικών και τον τερματισμό της γενικότερης υποδούλωσης της κοινωνίας. Από τη δεκαετία του 1980 αυτό έχει κάνει τις κούρδισσες, αυτές που βρίσκονται μέσα στην οργάνωση αλλά και αυτές που δεν αποτελούν μέλη της, να οργανωθούν ως κίνημα και να λάβουν και να εφαρμόσουν αποφάσεις που αφορούν όχι μόνο τις ίδιες αλλά και την ευρύτερη κοινωνία. Έχω προσπαθήσει να τις υποστηρίξω με κάθε τρόπο, τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά.

9. Ο καπιταλισμός

Ο καπιταλισμός δεν είναι μια σταθερά που έχει δημιουργηθεί και χαρακτηρίζεται από μια μονοδιάστατη σκέψη και δράση. Πρόκειται ουσιαστικά για τις πράξεις ομορτουριστών, ατόμων και ομάδων, που εγκαταστάθηκαν σε ανοίγματα και ρωγμές της κοινωνίας καθώς αναπτυσσόταν η δυνατότητα για την ύπαρξη πλεονάζοντος προϊόντος. Πράξεις που συστηματοποιήθηκαν καθώς το κοινωνικό πλεόνασμα καταναλωνόταν σιγά-σιγά.

Αυτά τα άτομα και αυτές οι ομάδες ποτέ δεν αποτελούν περισσότερο από το ένα ή δύο τοις εκατό της κοινωνίας. Η δύναμή τους έγκειται στην καιροσκοπία τους και τις οργανωτικές τους δεξιότητες. Η νίκη τους δεν εξαρτάται μόνο από τις οργανωτικές τους δεξιότητες, αλλά και από τον έλεγχο που ασκούν στα αναγκαία για την επιβίωση αντικείμενα και στην αυξομείωση των τιμών στο σημείο όπου τέμνονται η προσφορά και η ζήτηση. Όταν οι επίσημες κοινωνικές δυνάμεις δεν τους καταπνίγουν και, αντιθέτως, δανείζονται από τα κέρδη τους προσφέροντας ως αντάλλαγμα τη διαρκή τους υποστήριξη, αυτές οι ομάδες που κινούνται στα περιθώρια όλων των κοινωνιών μπορεί να νομιμοποιηθούν ως οι νέοι άρχοντες της κοινωνίας. Πρόκειται για περιθωριακές ομάδες χρηματιστών και κερδοσκοπών που έχουν υπάρξει σε όλη την ιστορία του πολιτισμού, και ιδίως στις μεσανατολικές κοινωνίες. Ωστόσο, ήταν ιδιαιτέρως μισητοί στην κοινωνία και, για το λόγο

αυτό, ποτέ δεν βρήκαν το κουράγιο να βγουν από τις χαραμάδες στις οποίες κρύβονταν. Ούτε οι πιο δεσποτικοί κυβερνήτες δεν τόλμησαν να νομιμοποιήσουν αυτές τις ομάδες. Δεν ήταν απλώς αντικείμενο περιφρόνησης· αντιμετώπιζονταν ως οι πιο επικίνδυνοι διαφθορείς, η ηθική τους θεωρούταν η ρίζα κάθε κακού. Και, πράγματι, το άνευ προηγουμένου κύμα πολέμων, λεηλασιών, σφαγών και εκμετάλλευσης που προήλθε από τη Δυτική Ευρώπη κατά τους τελευταίους τέσσερις αιώνες οφείλεται κυρίως στην ηγεμονία του καπιταλιστικού συστήματος. (Ωστόσο, στη Δυτική Ευρώπη έλαβε χώρα και η μεγαλύτερη αντίσταση σε αυτό, οπότε δεν μπορεί να θεωρηθεί μια ολική ήττα για την ανθρωπότητα.)

Ο καπιταλισμός και το έθνος-κράτος αντιπροσωπεύουν το κυρίαρχο αρσενικό στην πιο θεσμοθετημένη του μορφή. Η καπιταλιστική κοινωνία αποτελεί τη συνέχεια και την αποκορύφωση όλων των παλιών κοινωνιών που βασιζόνταν στην εκμετάλλευση, είναι ένας διαρκής πόλεμος ενάντια στην κοινωνία και τη γυναίκα. Για να γίνω πιο σαφής, ο καπιταλισμός και το έθνος-κράτος είναι το μονοπώλιο του τυραννικού και εκμεταλλευτή ανδρός.

Η διάσπαση αυτού του μονοπωλίου ίσως αποδειχτεί πιο δύσκολη και από τη διάσπαση του ατόμου. Ένας από τους κύριους στόχους της ιδεολογικής ηγεμονίας της καπιταλιστικής νεωτερικότητας είναι να αφανίσει τα ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα που σχετίζονται με τη σύλληψη και την ουσία της. Και αυτό επειδή η καπιταλιστική οικονομική και κοινωνική μορφή δεν είναι μια κοινωνική και ιστορική αναγκαιότητα. Πρόκειται για ένα οικοδόμημα το οποίο έχει σφρηλατηθεί μέσα από μια περίπλοκη διαδικασία. Η θρησκεία και η φιλοσοφία μετατράπηκαν σε εθνικισμό, στην ιερότητα του έθνους-κράτους. Ο απώτερος σκοπός αυτού του ιδεολογικού πολέμου είναι να εξασφα-

λιστεί το μονοπώλιό του επάνω στη σκέψη. Τα κύρια όπλα που έχει στην κατοχή του είναι η θρησκοληψία, οι έμφυλες διακρίσεις και ο επιστημονισμός ως θετικιστική θρησκεία. Χωρίς ιδεολογική ηγεμονία και μόνο μέσα από την πολιτική και στρατιωτική καταπίεση δεν είναι εφικτή η διατήρηση της νεωτερικότητας. Ενώ ο καπιταλισμός χρησιμοποιεί τη θρησκοληψία για να ελέγχει τις γνώσεις της κοινωνίας, χρησιμοποιεί τον εθνικισμό για να ελέγχει τις τάξεις και τους πολίτες, ένα φαινόμενο που έχει αναδυθεί στα πλαίσια του καπιταλισμού. Ο στόχος των έμφυλων διακρίσεων είναι να αρνηθούν στις γυναίκες κάθε ελπίδα ότι τα πράγματα μπορούν να αλλάξουν. Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος λειτουργίας της σεξιστικής ιδεολογίας είναι να παγιδεύσει το αρσενικό σε σχέσεις εξουσίας και να καταστήσει τη γυναίκα ανίσχυρη μέσα από τον διαρκή βιασμό. Μέσα από τον θετικιστικό επιστημονισμό, ο καπιταλισμός εξουδετερώνει τον ακαδημαϊκό κόσμο και τη νεολαία. Τους πείθει ότι δεν έχουν άλλη επιλογή από το να ενσωματωθούν στην κοινωνία, ενσωμάτωση η οποία εξασφαλίζεται ως αντάλλαγμα για διάφορες παραχωρήσεις.

Όπως όλα τα καταπιεστικά κοινωνικά συστήματα που βασίζονται στην εκμετάλλευση, ο καπιταλισμός δεν θα μπορούσε να ακμάσει χωρίς να εδραιώσει ένα κράτος. Ο δογματισμός του φεουδαρχικού συστήματος είχε θρησκευτικό χαρακτήρα, αυτός της αρχαϊκής δουλοκτητικής κοινωνίας είχε χαρακτήρα μυθολογικό. Παλαιότερα, ο βασιλιάς και η δυναστεία ενσάρκωναν τον θεό. Σήμερα, ο θεός παρουσιάζεται ως η αόρατη δύναμη που ενυπάρχει στην ευγενή ύπαρξη του κράτους.

Όταν ο καπιταλισμός είδε την ευκαιρία να μετατραπεί σε σύστημα, ξεκίνησε με την εξάλειψη όλων των κοινωνιών που βασιζόνταν στον πολιτισμό της μητέρας-γυναίκας. Κατά την πρώιμη νεωτερικότητα, η ισχύς της γυναικειάς

κοινωνικότητας που προσπαθούσε ακόμη να διατηρηθεί κήκε στην πυρά του κυνηγιού μαγισσών. Αυτές οι φωτιές υπήρξαν πολύ χρήσιμα εργαλεία στην εδραίωση της ηγεμονίας πάνω στη γυναίκα και στη βαθιά υποδούλωσή της. Η γυναίκα βρίσκεται σήμερα στην υπηρεσία του συστήματος εν μέρει εξαιτίας της διαδεδομένης αποπομπής των γυναικών στην πυρά στις απαρχές του καπιταλισμού. Ο αφομοιωμένος φόβος της πυράς έθεσε τις γυναίκες της Ευρώπης στην απόλυτη υπηρεσία των ανδρών.

Αφού είχε εξοντώσει τις γυναίκες, το σύστημα προχώρησε στην ανήλεη καταστροφή της αγροτικής και της χωρικής κοινωνίας. Ο καπιταλισμός δεν μπορεί να καταφέρει τα μέγιστα σε εξουσία και κέρδη σε μια κοινωνία που διατηρεί τον κοινοτικό, δημοκρατικό της χαρακτήρα. Έτσι, αυτό το είδος της κοινωνικότητας αναπόφευκτα στοχοποιήθηκε, και η ολοκληρωμένη παγίδευση του πιο παλιού σκλάβου, της γυναίκας, κατέστη το μοντέλο για όλες τις άλλες υποδουλωμένες ζωές, αυτές των παιδιών και των ανδρών.

Η πολιτική και η στρατιωτική δύναμη παίζουν έναν αρκετά σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της ηγεμονίας του καπιταλιστικού συστήματος. Ωστόσο, αυτό που έχει ζωτική σημασία είναι η κατοχή της κοινωνίας και η επακόλουθη παράλυσή της μέσα από την πολιτιστική βιομηχανία. Η νοοτροπία των κοινοτήτων που βρίσκονται υπό την επήρεια του συστήματος έχει αποδυναμωθεί, τα μέλη της έχουν γίνει πιο ευκολόπιστα. Πολλοί φιλόσοφοι υποστηρίζουν ότι η κοινωνία έχει μετατραπεί σε μια κοινωνία του θεάματος, την παρομοιάζουν με έναν ζωολογικό κήπο. Οι βιομηχανίες του σεξ, του αθλητισμού, των τεχνών και του πολιτισμού, μαζί και διαδοχικά, βομβαρδίζουν ακατάπαυστα τη συναισθηματική και αναλυτική νοημοσύνη των ανθρώπων μέσα από μεγάλη ποικιλία διαφημιστικών εργαλείων. Ως αποτέλεσμα, αυτά τα δύο είδη νοημοσύνης έχουν γίνει

απόλυτα δυσλειτουργικά και, επομένως, η κατάκτηση της νοοτροπίας της κοινωνίας έχει ολοκληρωθεί.

Αυτό που προκαλεί μεγάλη ανησυχία είναι η εθελούσια αποδοχή εκ μέρους της κοινωνίας της αιχμαλωσίας της από τις συνδυασμένες βιομηχανίες του πολιτισμού και του σεξ και, μάλιστα, η κατανόηση αυτών ως μια έκρηξη ελευθερίας! Πρόκειται για το ισχυρότερο θεμέλιο και εργαλείο νομιμοποίησης που έχουν οι κυβερνήσεις στα χέρια τους. Ο καπιταλισμός μπορεί να φτάσει στο επίπεδο της αυτοκρατορίας μόνο με τη βοήθεια της πολιτιστικής βιομηχανίας. Επομένως, ο αγώνας ενάντια στην πολιτιστική ηγεμονία απαιτεί τον πιο δύσκολο αγώνα απ' όλους: τον πνευματικό-διανοητικό αγώνα. Μέχρι να μπορέσουμε να αναπτύξουμε και να οργανώσουμε την ουσία και τη μορφή μιας αντίστασης ενάντια στον πολιτιστικό πόλεμο που κάνει το σύστημα μέσα από τις εισβολές του, τις αφομοιώσεις και τους εκβιομηχανισμούς, δεν μπορεί να υπάρξει επιτυχής αγώνας για ελευθερία, ισότητα και δημοκρατία.

Η καπιταλιστική νεωτερικότητα είναι ένα σύστημα που βασίζεται στην άρνηση της αγάπης. Η άρνηση της κοινωνίας, ο αχαλίνωτος ατομικισμός, οι έμφυλες διακρίσεις σε όλα τα επίπεδα, η θεοποίηση του χρήματος, η αντικατάσταση του θεού από ένα έθνος-κράτος και η μετατροπή της γυναίκας σε ένα αυτόματο που λαμβάνει ελάχιστη ή και καμία αποζημίωση: όλα αυτά καταδεικνύουν την απουσία των υλικών προϋποθέσεων για την αγάπη.

10. Η Οικονομία

Η οικονομία έχει μετατραπεί σε ένα αντικείμενο το οποίο οι απλοί άνθρωποι υποτίθεται πως δεν καταλαβαίνουν. Έχει περιπλεχθεί σκόπιμα ώστε να αποκρύψει την απλή πραγματικότητα. Αποτελεί την τρίτη δύναμη, ύστερα από την ιδεολογία και τη βία, μέσα από την οποία παγιδεύτηκε και υποχρεώθηκε να αποδεχτεί την εξάρτησή της η γυναίκα και, κατά συνέπεια, και ολόκληρη η κοινωνία. Οικονομία σημαίνει κυριολεκτικά «διαχείριση του οίκου». Αυτό ήταν αρχικά το πεδίο των γυναικών, μαζί με άλλα θεμελιώδη πεδία της κοινωνίας για τα οποία θα μιλήσω αργότερα.

Στο μητριαρχικό σύστημα υπήρχε επίσης συσσώρευση, ωστόσο αυτή δεν προοριζόταν για τον έμπορο ή για την αγορά, αλλά για την οικογένεια. Αυτό είναι και το αντικείμενο της ανθρωπιστικής και πραγματικής οικονομίας. Ο κίνδυνος της συσσώρευσης αποτρεπόταν μέσα από την εξάπλωση της κουλτούρας του δώρου. Η κουλτούρα του δώρου είναι μια σημαντική μορφή οικονομικής δραστηριότητας. Είναι επίσης συμβατή με το ρυθμό της ανθρωπίνης ανάπτυξης.

Καθώς η γυναίκα εξοστρακιζόταν γενικά από την ιστορία του πολιτισμού αλλά και πιο συγκεκριμένα από την καπιταλιστική νεωτερικότητα, οι μεγάλοι άνδρες είχαν την ευκαιρία να στρεβλώσουν τη λειτουργία της οικονο-

μιας και να τη μετατρέψουν σε ένα σωρό από προβλήματα. Αυτό έγινε από ανθρώπους που δεν είχαν καμία φυσική σύνδεση με την οικονομία, εξαιτίας της υπερβολικής τους επιθυμίας για κέρδος και εξουσία. Έτσι έθεσαν όλες τις οικονομικές δυνάμεις, και ιδίως τις γυναίκες, υπό τον έλεγχό τους. Το αποτέλεσμα ήταν οι δυνάμεις της εξουσίας και του κράτους να αναπτυχθούν υπερβολικά, σαν ένα κοινωνικό καρκίνωμα, σε βαθμό πλέον μη βιώσιμο ή διαχειρίσιμο.

Το οικονομικό πρόβλημα ουσιαστικά ξεκινά όταν η γυναίκα εκδιώκεται από την οικονομία. Η οικονομία αναφέρεται ουσιαστικά σε ό,τι έχει να κάνει με τη διατροφή. Ίσως φανεί περίεργο, αλλά πιστεύω ότι η γυναίκα παραμένει η πραγματική δημιουργός της οικονομίας, παρ' όλες τις προσπάθειες που έχουν γίνει για να την κατακτήσουν και να την αποικίσουν. Μια λεπτομερής ανάλυση της οικονομίας θα δείξει ότι η γυναίκα είναι η πιο θεμελιώδης δύναμη της οικονομίας. Αυτό καθίσταται ολοφάνερο αν αναλογιστούμε το ρόλο της στην αγροτική επανάσταση, και το πώς συνέλεγε φυτά για εκατομμύρια χρόνια. Σήμερα δεν εργάζεται μόνο μέσα στο σπίτι αλλά και σε πολλές σφαίρες της οικονομικής ζωής· εξακολουθεί να είναι αυτή που γυρίζει το γρανάζι. Δεύτεροι στη λίστα όσων μπορούν να ισχυριστούν ότι είναι οι δημιουργοί της κοινωνίας, μετά τις γυναίκες, είναι οι χαρακτηριζόμενοι ως σκλάβοι, υπηρέτες και εργάτες. Έχουν κρατηθεί υπό έλεγχο με τρόπο διαρκή και βάνουσο ώστε οι εκπολιτιστικές δυνάμεις να μπορούν να αρπάξουν το πλεονάζον προϊόν τους και την υπεραξία τους. Τρίτοι στη σειρά είναι όλοι οι τεχνίτες, οι μικρέμποροι και καταστηματάρχες, καθώς και οι αγρότες που κατέχουν μικρές εκτάσεις· όλοι αυτοί απολαμβάνουν, ομολογουμένως, λίγο περισσότερη ελευθερία. Σε αυτήν την κατηγορία μπορούμε να προσθέσουμε τους καλλιτέ-

χνες, τους αρχιτέκτονες, τους μηχανικούς, τους γιατρούς και άλλους αυτοαπασχολούμενους. Με αυτούς συμπληρώνεται η εικόνα όσων δημιουργούν και συγκροτούν την οικονομία.

Η πιο βάνανυση περίοδος για τις γυναίκες υπήρξε εκείνη κατά τη διάρκεια της οποίας εκδιώχθηκαν από την οικονομία στη διαδικασία του καπιταλιστικού πολιτισμού, πράγμα που αποτέλεσε το πιο κραυγαλέο και έντονο κοινωνικό παράδοξο: την στέρηση της οικονομίας από τη γυναίκα.

Ολόκληρος ο γυναικείος πληθυσμός έχει μείνει «άνεργος». Ακόμα και αν η οικιακή εργασία μπορεί να είναι η πιο δύσκολη εργασία, αντιμετωπίζεται ως κάτι που στερείται αξίας. Η γέννα και η ανατροφή των παιδιών που είναι οι πιο απαιτητικές εργασίες, όχι μόνο δεν θεωρούνται πάντοτε πολύτιμες αλλά συχνά αντιμετωπίζονται ως καθαρός μπελάς. Και, εκτός του ότι αποτελεί μια άνεργη, δωρεάν και με μηδέν λειτουργικά έξοδα μηχανή που γεννά και ανατρέφει παιδιά, η γυναίκα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως αποδιοπομπαίος τράγος, αποδέκτης της ενοχής για οτιδήποτε πάει στραβά. Επιπλέον, έχει τοποθετηθεί στο κατώτερο στρώμα της κοινωνίας, όπου επιτελεί τη μη αμειβόμενη εργασία της στο σπίτι, μεγαλώνει τα παιδιά και κρατά ενωμένη την οικογένεια, καθήκοντα που συγκροτούν το ίδιο το θεμέλιο της καπιταλιστικής συσσώρευσης. Στην πραγματικότητα, καμία άλλη κοινωνία δεν έχει καταφέρει να αναπτύξει και να συστηματοποιήσει την εκμετάλλευση των γυναικών στο βαθμό που το έχει κάνει ο καπιταλισμός.

Κατά την καπιταλιστική περίοδο οι γυναίκες έχουν αποτελέσει στόχο για κάθε ανισότητα, χωρίς καμία ελευθερία ή δημοκρατία, όχι μόνο σε επίπεδο βάσης, αλλά σε όλα τα επίπεδα. Μάλιστα, η δύναμη της σεξιστικής κοινωνίας έχει επιβληθεί με τόση ένταση και σε τέτοιο βαθμό που η γυ-

ναίκα αποτελεί ταυτόχρονα αντικείμενο και υποκείμενο της βιομηχανίας του σεξ. Η ανδροκρατούμενη κοινωνία έφτασε στο ζενίθ της στον καπιταλιστικό πολιτισμό.

Η γυναίκα και η οικονομία είναι συνυφασμένες. Εφόσον παράγει οικονομία λαμβάνοντας υπόψη μόνο θεμελιώδεις ανάγκες, η γυναικοκρατούμενη οικονομία ποτέ δεν βιώνει ύφεση, ποτέ δεν ρυπαίνεται και ποτέ δεν απειλεί το περιβάλλον. Όταν σταματήσουμε να παράγουμε για το κέρδος θα έχουμε καταφέρει την απελευθέρωση του κόσμου. Αυτό με τη σειρά του θα επιφέρει την απελευθέρωση της ανθρωπότητας και της ίδιας της ζωής.

11. Σκοτώνοντας το κυρίαρχο αρσενικό: Θεσπίζοντας την τρίτη μεγάλη ρήξη ανάμεσα στα φύλα ενάντια στο κυρίαρχο αρσενικό

Αν και η ανδρική κυριαρχία έχει θεσμοποιηθεί για τα καλά, και οι άνδρες βρίσκονται υποδουλωμένοι. Μάλιστα, το σύστημα αναπαράγεται μέσα από τον κάθε άντρα και την κάθε γυναίκα, και μέσα από τη σχέση τους. Επομένως, αν θέλουμε να νικήσουμε το σύστημα, χρειαζόμαστε μια νέα, ριζοσπαστική προσέγγιση της γυναίκας, του άντρα και της μεταξύ τους σχέσης.

Η ιστορία είναι, κατά κάποιον τρόπο, η ιστορία του κυρίαρχου αρσενικού που ανέβηκε στην εξουσία με την ακμή της ταξικής κοινωνίας. Ο χαρακτήρας της κυρίαρχης τάξης σχηματίστηκε παράλληλα με αυτόν του κυρίαρχου αρσενικού. Και πάλι, η εξουσία επικυρώνεται μέσα από μυθολογικά ψέματα και θεία τιμωρία. Πίσω από αυτές τις μάσκες βρίσκεται η πραγματικότητα της ωμής δύναμης και της άγριας εκμετάλλευσης. Στο όνομα της τιμής, ο άντρας άρπαξε από τη γυναίκα τη θέση και τα δικαιώματά της με τον πιο ύπουλο, δόλιο και δεσποτικό τρόπο. Το γεγονός ότι, στο πέραςμα της ιστορίας, η γυναίκα έχει στερηθεί την ταυτότητα και το χαρακτήρα της –είναι η αιώνια αιχμάλωτη– εξαιτίας του άντρα έχει προκαλέσει πολύ μεγαλύτερη ζημιά απ' ό,τι οι ταξικές διακρίσεις. Η αιχμαλωσία της γυναίκας αποτελεί το μέτρο της γενικότερης παρακμής και

υποδούλωσης μιας κοινωνίας. Αποτελεί επίσης μέτρο του πόσο η κοινωνία ψεύδεται, κλέβει και τυραννά. Ακόμη και σήμερα, ο ανδροκρατούμενος χαρακτήρας της κοινωνίας έχει φτάσει μέχρι του σημείου να απαγορεύσει την επιστημονική ανάλυση του φαινομένου γυναίκα.

Το κυρίαρχο ερώτημα είναι γιατί ο άντρας ζηλεύει τόσο πολύ, γιατί φέρεται τόσο κυρίαρχα και άθλια προς τις γυναίκες. Γιατί συνεχίζει να παίζει το ρόλο του βιαστή. Αναμφίβολα, τα φαινόμενα του βιασμού και της κυριαρχίας συνδέονται με την κοινωνική εκμετάλλευση αντικατοπτρίζουν το βιασμό της κοινωνίας από την ιεραρχία, την πατριαρχία και την εξουσία. Αν κοιτάξουμε λίγο πιο βαθιά, θα δούμε ότι αυτές οι πράξεις εκφράζουν και μια προδοσία της ζωής. Η πολύπλευρη αφοσίωση των γυναικών στη ζωή ίσως μπορεί να εξηγήσει τη σεξιστική θέση του άντρα στην κοινωνία. Ο κοινωνικός σεξισμός σημαίνει την απώλεια του πλούτου της ζωής από τη δεσμευτική και εξοντωτική επιρροή του σεξισμού, και την επακόλουθη άνοδο του θυμού, του βιασμού και της επιδίωξης της κυριαρχίας.

Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να ασχοληθούμε με το ζήτημα του άντρα, το οποίο είναι πολύ πιο σοβαρό από αυτό της γυναίκας. Είναι μάλλον πιο δύσκολο να αναλύσουμε τις έννοιες της κυριαρχίας και της εξουσίας, έννοιες που συνδέονται με τον άντρα. Δεν είναι η γυναίκα αυτή που αρνείται να μεταμορφωθεί αλλά ο άντρας. Φοβάται ότι αν εγκαταλείψει το ρόλο του κυρίαρχου αρσενικού θα βρεθεί στην ίδια θέση με μονάρχη που έχει απολέσει το κράτος του. Πρέπει να βοηθηθεί ώστε να κατανοήσει ότι αυτή η τόσο κενή μορφή κυριαρχίας του στερεί την ελευθερία του και, ακόμη χειρότερα, αποκλείει τη δυνατότητα της μεταρρύθμισης.

Για να έχουμε ζωή με νόημα, πρέπει να εξετάσουμε τη γυναίκα και το ρόλο της στην κοινωνική ζωή. Μια τέτοια

προσπάθεια δεν θα έπρεπε να αφορά τα βιολογικά χαρακτηριστικά ή τη θέση της στην κοινωνία, αλλά τη βαθύτερη ουσία της ύπαρξής της. Αν μπορέσουμε να ορίσουμε τη γυναίκα, ίσως μπορούμε να ορίσουμε και τον άντρα. Αν χρησιμοποιήσουμε τον άντρα ως αφετηρία για τον ορισμό της γυναίκας ή της ζωής θα ακυρώσει αυτές τις ερμηνείες, εφόσον η φυσική ύπαρξη της γυναίκας είναι πιο κεντρική από αυτήν του άντρα. Η ανδροκρατούμενη κοινωνία έχει υποβαθμίσει και παρουσιάζει ως ασήμαντη τη θέση της γυναίκας, αλλά αυτό δεν θα έπρεπε να μας αποτρέψει από την προσπάθεια να κατανοήσουμε την πραγματικότητά της.

Έτσι, είναι ξεκάθαρο ότι η σωματική διάπλαση της γυναίκας δεν είναι ελαττωματική ή κατώτερη. Αντιθέτως, το γυναικείο σώμα είναι πιο κεντρικό από αυτό του άντρα. Αυτή είναι και η πηγή της ακραίας και παράλογης ζήλιας του άντρα.

Η φυσική συνέπεια των διαφορετικών τους σωματότυπων είναι ότι η συναισθηματική νοημοσύνη των γυναικών είναι πολύ ισχυρότερη από αυτήν των ανδρών. Η διανοητική νοημοσύνη συνδέεται με τη ζωή, πρόκειται για τη νοημοσύνη που ορίζει τη συμπάθεια και την ενσυναίσθηση. Ακόμη και όταν αναπτύσσεται η αναλυτική νοημοσύνη της γυναίκας, η συναισθηματική της νοημοσύνη της δίνει το ταλέντο να ζήσει μια ισορροπημένη ζωή, να αφιερώνεται στη ζωή και να μην είναι καταστροφική.

Όπως αποκαλύπτεται ακόμη και από τη σύντομη επιχειρηματολογία μας, ο άντρας είναι ένα σύστημα. Το αρσενικό έχει γίνει ένα κράτος διαμορφώνοντας έτσι την κουλτούρα που κυριαρχεί. Η τάξη και η σεξουαλική καταπίεση αναπτύχθηκαν παράλληλα. Η αρρενωπότητα έχει δημιουργήσει το κυρίαρχο φύλο, την κυρίαρχη τάξη και το κυρίαρχο κράτος. Όταν αναλύουμε τον άντρα σε αυτό το πλαίσιο, είναι ξεκάθαρο ότι η αρρενωπότητα πρέπει να εξαλειφθεί.

Μάλιστα, η εξάλειψη του κυρίαρχου αρσενικού είναι η θεμελιώδης αρχή του σοσιαλισμού. Αυτό σημαίνει το να σκοτώσει κανείς την εξουσία: να σκοτώσει τη μονόπλευρη κυριαρχία, την ανισότητα και τη μη ανεκτικότητα. Να σκοτώσει το φασισμό, τη δικτατορία και το δεσποτισμό. Θα έπρεπε να διευρύνουμε αυτήν την έννοια ώστε να περιλάβουμε όλες αυτές τις πτυχές.

Η απελευθέρωση της ζωής δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς μια ριζοσπαστική γυναικεία επανάσταση που να αλλάξει τη νοοτροπία και τη ζωή των ανδρών. Αν δεν καταφέρουμε να έχουμε ειρήνη ανάμεσα στον άντρα και τη ζωή, και ανάμεσα στη ζωή και τη γυναίκα, η πραγματική ευτυχία θα είναι ανέφικτη. Η επανάσταση των φύλων δεν αφορά μόνο τη γυναίκα. Έχει να κάνει με την ταξική κοινωνία που μετρά ήδη πέντε χιλιάδες χρόνια ζωής και έχει αφήσει τον άντρα σε χειρότερη μοίρα από αυτήν της γυναίκας. Έτσι, αυτή η επανάσταση των φύλων θα σήμαινε άμεσα και την απελευθέρωση των ανδρών.

Έχω αναφερθεί πολλές φορές στο «απόλυτο διαζύγιο», δηλαδή στην ικανότητα να πάρουμε διαζύγιο από αυτήν τη μακροβιότατη κουλτούρα ανδρικής κυριαρχίας. Οι ανδρικές και γυναικείες έμφυλες ταυτότητες που γνωρίζουμε σήμερα είναι κατασκευάσματα που δημιουργήθηκαν πολύ μετά τη γέννηση του βιολογικού αρσενικού και θηλυκού. Οι γυναίκες έχουν υπάρξει θύματα εκμετάλλευσης για χιλιάδες χρόνια εξαιτίας αυτής της πλαστής ταυτότητας και η εργασία τους ποτέ δεν έχει αναγνωριστεί. Ο άντρας πρέπει να υπερβεί τη μόνιμη θεώρηση της γυναίκας ως συζύγου, αδελφής ή ερωμένης, στερεότυπα που έχουν σφυρηλατηθεί από την παράδοση και τη νεωτερικότητα.

Το να ισχυριζόμαστε ότι πρώτα πρέπει να λύσουμε το ζήτημα του κράτους και μετά το ζήτημα της οικογένειας δεν είναι λογικό. Κανένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα

δεν μπορεί να γίνει κατανοητό αν το προσεγγίσουμε ως μεμονωμένο. Είναι πολύ πιο αποτελεσματικό να τα δούμε όλα μέσα από το πρίσμα της ολότητας, να αποδώσουμε νόημα σε κάθε ζήτημα μέσα στα πλαίσια της σχέσης του με τα υπόλοιπα. Αυτή η μέθοδος είναι χρήσιμη και στην επίλυση προβλημάτων. Το να αναλύσουμε την κοινωνική νοοτροπία χωρίς να αναλύσουμε το κράτος, το να αναλύσουμε το κράτος χωρίς να αναλύσουμε την οικογένεια, το να αναλύσουμε τη γυναίκα χωρίς να αναλύσουμε τον άντρα, όλα αυτά θα μας έδιναν ανεπαρκή αποτελέσματα. Πρέπει να αναλύσουμε αυτά τα κοινωνικά φαινόμενα συνολικά. Αλλιώς, τα συμπεράσματα που θα προκύψουν θα είναι ακατάλληλα προς χρήση.

Οι λύσεις για όλα τα κοινωνικά προβλήματα στη Μέση Ανατολή θα έπρεπε να επικεντρώνονται στη θέση των γυναικών. Ο πρωταρχικός στόχος για τα επόμενα χρόνια πρέπει να είναι η πραγματοποίηση της τρίτης μεγάλης ρήξης ανάμεσα στα φύλα, αυτήν τη φορά ενάντια στον άντρα. Χωρίς την ισότητα των φύλων δεν μπορεί να υπάρξει κανένα ουσιαστικό αίτημα για ελευθερία και ισότητα. Μάλιστα, η ελευθερία και η ισότητα δεν μπορούν να επιτευχθούν αν δεν επιτευχθεί η ισότητα των φύλων. Το πιο μόνιμο και ολοκληρωμένο συστατικό του εκδημοκρατισμού είναι η ελευθερία των γυναικών. Το κοινωνικό σύστημα είναι πιο ευάλωτο εξαιτίας του άλυτου ζητήματος της γυναίκας, η οποία πρώτα μετατράπηκε σε ιδιοκτησία και σήμερα έχει καταστεί εμπόρευμα, τόσο σωματικά όσο και ψυχικά. Τον ρόλο που κάποτε έπαιξε η εργατική τάξη πρέπει σήμερα να παίξει η αδελφότητα των γυναικών. Επομένως, πριν αναλύσουμε την τάξη, θα πρέπει να μπορούμε να αναλύσουμε την αδελφότητα των γυναικών, αυτό θα μας επιτρέψει μια πολύ πιο ξεκάθαρη κατανόηση των θεμάτων της τάξης και της εθνικότητας. Η πραγματική ελευθερία της γυναίκας

είναι εφικτή μόνο αν απαλλαγεί από τα συναισθήματα που την καθιστούν σκλάβα, από τις ανάγκες και τις επιθυμίες του συζύγου, του πατέρα, του εραστή, του φίλου και του γιου. Η πιο βαθιά αγάπη σχηματίζει τα πιο επικίνδυνα δεσμά της ιδιοκτησίας. Δεν μπορούμε να διακρίνουμε τα χαρακτηριστικά της ελεύθερης γυναίκας αν δεν ασκήσουμε μια σχολαστική κριτική των μοντέλων σκέψης, θρησκείας και τέχνης που αφορούν τις γυναίκες και έχουν δημιουργηθεί από τον ανδροκρατούμενο κόσμο.

Η ελευθερία των γυναικών δεν μπορεί να θεωρηθεί απλώς δεδομένη μόλις μια κοινωνία αποκτήσει μια γενική ελευθερία και ισότητα. Απαιτείται μια ξεχωριστή και διακριτή οργάνωση, και το εύρος της ελευθερίας των γυναικών θα πρέπει να αντιστοιχεί με το εύρος του ορισμού της ως φαινομένου. Φυσικά, ένα γενικό κίνημα εκδημοκρατισμού μπορεί να επιφέρει ευκαιρίες για τη γυναίκα. Αλλά δεν θα φέρει από μόνο του τη δημοκρατία. Οι γυναίκες πρέπει να ορίσουν τον δικό τους δημοκρατικό στόχο και να θεσπίσουν την οργάνωση και την απαιτούμενη προσπάθεια για να τον επιτύχουν. Για να γίνει αυτό, χρειάζεται ένας ειδικός ορισμός της ελευθερίας ώστε να μπορέσει η γυναίκα να ελευθερωθεί από την σκλαβιά που έχει ριζώσει βαθιά μέσα της.

12 Η γυναιολογία (Jineoloji) ως επιστήμη των γυναικών

Η εξάλειψη των γυναικών από τις τάξεις και τα αντικείμενα της επιστήμης απαιτεί την εξεύρεση μιας ριζοσπαστικής εναλλακτικής. Καταρχάς πρέπει να γνωρίζουμε πώς να κερδίσουμε στο ιδεολογικό τερέν και να δημιουργήσουμε μια ελευθεριακή, φυσική νοοτροπία ενάντια στην κυρίαρχη νοοτροπία του αρσενικού που διψά για εξουσία. Και να έχουμε πάντα υπόψη ότι η παραδοσιακή υποταγή της γυναίκας δεν είναι βιολογική αλλά κοινωνική. Οφείλεται στη βαθιά ριζωμένη υποδούλωση. Επομένως, υπάρχει μια επιτακτική ανάγκη να κατακτήσουμε τις σκέψεις και τα συναισθήματα υποταγής στο ιδεολογικό τερέν.

Καθώς ο αγώνας για την ελευθερία των γυναικών κατευθύνεται προς την πολιτική σφαίρα, πρέπει αυτές να γνωρίζουν ότι αυτή η πτυχή της πάλης είναι και η πιο δύσκολη. Αν δεν υπάρξει πολιτική νίκη, κανένα άλλο επίτευγμα δεν θα είναι μόνιμο. Και, όταν μιλώ για πολιτική επιτυχία, δεν αναφέρομαι στην οργάνωση κάποιου κινήματος για τη θέση της γυναίκας μέσα στο κράτος. Αντιθέτως, μιλώ για πάλη ενάντια στις κρατικές και ιεραρχικές δομές, για τη δημιουργία πολιτικών σχημάτων με στόχο μια κοινωνία δημοκρατική, οικολογική, που να σέβεται την ισότητα των φύλων και να μην περιστρέφεται γύρω από το κράτος. Επειδή η ιεραρχία και ο κρατισμός δεν συμβαδίζουν με τη γυναικεία φύση ένα κίνημα για την ελευθερία των γυναι-

κών πρέπει να αγωνίζεται για αντί-ιεραρχικά και μη κρατικά πολιτικά σχήματα. Η κατάρρευση της σκλαβιάς στην πολιτική σφαίρα μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από μια οργανωτική μεταρρύθμιση. Ο πολιτικός αγώνας απαιτεί μια συνολική, δημοκρατική οργάνωση της γυναίκας και του αγώνα. Πρέπει να οργανωθούν και να προοδεύσουν όλα τα συστατικά στοιχεία της κοινωνίας των πολιτών, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της τοπικής διακυβέρνησης και του δημοκρατικού αγώνα. Όπως και στο σοσιαλισμό, η ελευθερία και η ισότητα των γυναικών είναι δυνατή μόνο μέσα από μια ολοκληρωμένη και επιτυχή δημοκρατική πάλη. Αν δεν επιτευχθεί η δημοκρατία, δεν μπορούν να επιτευχθούν ούτε η ελευθερία ούτε η ισότητα.

Τα ζητήματα που συνδέονται με την οικονομική και την κοινωνική ισότητα μπορούν να επιλυθούν επιτυχώς και μέσα από τον εκδημοκρατισμό και την ανάλυση της πολιτικής εξουσίας. Η στείρα ισότητα απέναντι στο νόμο δεν σημαίνει τίποτα αν δεν υπάρχει ένα δημοκρατικό πολιτικό σύστημα· σε τίποτα δεν συμβάλλει στην πραγμάτωση της ελευθερίας. Αν δεν καταρριφθούν η ιδιοκτησία και οι σχέσεις εξουσίας που κυριαρχούν και υποτάσσουν τη γυναίκα, δεν μπορούν να υπάρξουν ελεύθερες σχέσεις ανάμεσα στις γυναίκες και τους άντρες.

Παρόλο που ο φεμινιστικός αγώνας έχει συμβάλλει σημαντικά ώστε να διαλύσει τους περιορισμούς που έχει υποβάλλει η Δύση στη δημοκρατία, πρέπει ωστόσο να διανύσει ακόμη πολύ δρόμο. Επιπλέον, δεν έχει μια ξεκάθαρη εικόνα του τι συνεπάγεται ο καπιταλιστικός τρόπος ζωής. Θυμίζει κατά κάποιον τρόπο το πώς ο Λένιν κατανοούσε τη σοσιαλιστική επανάσταση. Παρά τις μεγάλες προσπάθειες και τη νίκη σε πολλές μάχες χαρακωμάτων, τελικά ο λενινισμός δεν μπόρεσε να αποφύγει να κάνει τις πιο πολύτιμες συνεισφορές της Αριστεράς στον καπιταλισμό.

Το ίδιο θα μπορούσε να πει κανείς και για το φεμινισμό. Οι αδυναμίες του συμπεριλαμβάνουν την έλλειψη μιας ισχυρής οργανωτικής βάσης, την αδυναμία να αναπτύξει στο έπακρο τη φιλοσοφία του και τις δυσκολίες που σχετίζονται με το μαχητικό γυναικείο κίνημα. Ίσως δεν είναι καν ορθό να το ονομάσουμε «μέτωπο του πραγματικού γυναικείου σοσιαλισμού», ωστόσο η ανάλυση αυτού του κινήματος μας κάνει να αναγνωρίσουμε ότι πρόκειται για το πιο σοβαρό μέτρο που έχει ληφθεί μέχρι σήμερα για να τραβήξει την προσοχή στο ζήτημα της ελευθερίας των γυναικών.

Υπογραμμίζει ότι δεν είναι παρά η καταπιεσμένη γυναίκα του κυρίαρχου άντρα. Ωστόσο, η πραγματικότητα των γυναικών έχει να κάνει με πολύ περισσότερα από το ότι είναι απλώς ένα διακριτό φύλο. Έχει διαστάσεις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές. Αν δούμε την αποικιοκρατία με όρους όχι μόνο έθνους και κράτους, αλλά και με όρους ανθρώπινων ομάδων, μπορούμε να ορίσουμε τη γυναίκα ως την παλαιότερη αποικιοποιημένη ομάδα. Μάλιστα, τόσο στο σώμα όσο και στην ψυχή, κανένα άλλο κοινωνικό ον δεν έχει αποικιοποιηθεί τόσο ολοκληρωτικά. Πρέπει να γίνει απόλυτα κατανοητό ότι η γυναίκα κρατείται σε μια αποικία με σύνορα που δεν προσδιορίζονται εύκολα.

Έχοντας αυτό υπόψη, πιστεύω πως το κλειδί για την επίλυση των κοινωνικών μας προβλημάτων θα είναι ένα κίνημα για τη δημοκρατία και για την ελευθερία και ισότητα των γυναικών. Ένα κίνημα που να βασιζέται στην επιστήμη των γυναικών, της γυναιολογίας (*Jineoloji* στα κουρδικά). Η κριτική των πρόσφατων γυναικείων κινήματων δεν αρκεί για να αναλύσουμε και να αξιολογήσουμε την ιστορία του πολιτισμού και της νεωτερικότητας, η οποία έχει καταστήσει τη γυναίκα σχεδόν άορατη. Αν οι κοινωνικές επιστήμες δεν ασχολούνται σχεδόν καθόλου με θέματα και κινήματα που να αφορούν τις γυναίκες,

αυτό οφείλεται στην ηγεμονική νοοτροπία του πολιτισμού και της νεωτερικότητας και στις δομές της υλιστικής κουλτούρας.

Επιπλέον, η γυναίκα ως κύριο συστατικό της ηθικής και πολιτικής κοινωνίας μπορεί να διαδραματίσει κρίσιμο ρόλο στο σχηματισμό μιας ηθικής και αισθητικής της ζωής που να αντικατοπτρίζουν την ελευθερία, την ισότητα και τον εκδημοκρατισμό. Η ηθική και η αισθητική επιστήμη αποτελούν ουσιαστικά κομμάτια της γυναιολογίας. Εξαιτίας των πολυάριθμων ευθυνών της, η γυναίκα θα είναι αναμφίβολα η διανοητική αλλά και εφαρμοστική δύναμη πίσω από τις εξελίξεις και τις ευκαιρίες. Η σύνδεση της γυναίκας με τη ζωή είναι πιο πλήρης σε σχέση με αυτήν των ανδρών, και αυτό έχει εξασφαλίσει την εξέλιξη της συναισθηματικής της νοημοσύνης. Επομένως, η αισθητική, με την έννοια του εξωραϊσμού της ζωής, είναι για τη γυναίκα ένα ζήτημα υπαρξιακό. Ηθικά, η γυναίκα είναι πολύ πιο υπεύθυνη από τον άντρα. Επομένως, η συμπεριφορά των γυναικών ως προς την ηθική και την πολιτική κοινωνία θα είναι πιο ρεαλιστική και υπεύθυνη από αυτή των ανδρών. Είναι ο κατάλληλος άνθρωπος για να αναλύσει, να καθορίσει και να αποφασίσει σχετικά με τις θετικές και αρνητικές πτυχές της εκπαίδευσης, τη σημασία της ζωής και της ειρήνης, τη μοχθηρία και τη φρίκη του πολέμου, και το μέτρο του πρέποντος και της δικαιοσύνης. Γι' αυτόν το λόγο θα ήταν αρμόζον να περιληφθεί και η οικονομία στη γυναιολογία.

13. Δημοκρατική νεωτερικότητα: Η εποχή της επανάστασης των γυναικών

Η ελευθερία της γυναίκας θα αποτελέσει σταθεροποιητικό και εξισωτικό παράγοντα στη διαμόρφωση του νέου πολιτισμού, και η ίδια θα λάβει τη θέση της σε συνθήκες σεβασμού, ελευθερίας και ισότητας. Για να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός, απαιτείται δουλειά σε θεωρητικό και προγραμματικό επίπεδο, χρειάζεται οργάνωση και εφαρμογή. Η πραγματικότητα της γυναίκας είναι ένα φαινόμενο πιο συγκεκριμένο που μπορεί να αναλυθεί πιο εύκολα απ' ό,τι έννοιες όπως «προλεταριάτο» και «καταπιεσμένο έθνος». Ο βαθμός στον οποίο μια κοινωνία μπορεί πραγματικά να μεταμορφωθεί ορίζεται από το βαθμό της μεταμόρφωσης που επιτυγχάνουν οι γυναίκες. Παρομοίως, το επίπεδο ελευθερίας και ισότητας που απολαμβάνουν οι γυναίκες ορίζει την ελευθερία και την ισότητα σε όλα τα τμήματα της κοινωνίας. Επομένως, ο εκδημοκρατισμός των γυναικών είναι ζωτικής σημασίας για τη μόνιμη εδραίωση της δημοκρατίας και του κοσμικού κράτους. Για ένα δημοκρατικό έθνος η ελευθερία των γυναικών έχει μεγάλη σημασία, καθώς η απελευθερωμένη γυναίκα είναι αυτή που συγκροτεί την απελευθερωμένη κοινωνία. Με τη σειρά της, η απελευθερωμένη κοινωνία συγκροτεί το δημοκρατικό έθνος. Επιπλέον, η ανάγκη ανατροπής του ρόλου του άντρα έχει επαναστατική σημασία.

Οι απαρχές της εποχής του δημοκρατικού πολιτισμού δεν αντιπροσωπεύουν μόνο την αναγέννηση των λαών αλλά, ίσως πιο συγκεκριμένα, την άνοδο της γυναίκας. Η γυναίκα, η οποία υπήρξε η δημιουργική θεά της νεολιθικής κοινωνίας, έχει βιώσει επαναλαμβανόμενες απώλειες κατά τη διάρκεια της ιστορίας της ταξικής κοινωνίας. Η αναστροφή αυτής της ιστορίας θα φέρει αναπόφευκτα βαθύτατα κοινωνικά αποτελέσματα. Η γυναίκα, η οποία θα αναγεννηθεί μέσα στην ελευθερία, θα επιφέρει τη γενική απελευθέρωση, το διαφωτισμό και τη δικαιοσύνη σε όλους τους ανώτερους και κατώτερους θεσμούς της κοινωνίας. Αυτό θα πείσει άπαντες ότι η ειρήνη, και όχι ο πόλεμος, έχει τη μεγαλύτερη αξία και πρέπει να εξυμνείται. Η επιτυχία της γυναίκας είναι η επιτυχία της κοινωνίας και του ατόμου σε όλα τα επίπεδα. Ο εικοστός πρώτος αιώνας πρέπει να είναι η εποχή της αφύπνισης, η εποχή της απελευθερωμένης και χειραφετημένης γυναίκας. Αυτό έχει μεγαλύτερη σημασία από την ταξική ή την εθνική απελευθέρωση. Η εποχή του δημοκρατικού πολιτισμού θα είναι αυτή όπου η γυναίκα θα αναδυθεί και θα επιτύχει πλήρως.

Είναι ρεαλιστικό να βλέπει κανείς τον αιώνα μας ως τον αιώνα κατά τον οποίο θα καρποφορήσει η θέληση της ελεύθερης γυναίκας. Επομένως, πρέπει να ιδρυθούν και να διατηρηθούν για τουλάχιστον έναν αιώνα μόνιμοι θεσμοί για τη γυναίκα. Υπάρχει ανάγκη για το σχηματισμό πολιτικών κομμάτων για τη γυναικεία απελευθέρωση. Ζωτικής σημασίας είναι επίσης ο σχηματισμός ιδεολογικών, πολιτικών και οικονομικών κοινοτήτων που να βασίζονται στην ελευθερία των γυναικών.

Οι γυναίκες γενικότερα, αλλά και πιο συγκεκριμένα στη Μέση Ανατολή, είναι το πιο δυναμικό και ενεργό στοιχείο της δημοκρατικής κοινωνίας εξαιτίας των χαρακτηριστικών που περιγράψαμε. Η απόλυτη νίκη της δημοκρατικής

κοινωνίας είναι εφικτή μόνο με τις γυναίκες. Οι λαοί και οι γυναίκες έχουν συνθλιβεί από την ταξική κοινωνία ήδη από τη νεολιθική εποχή. Τώρα, ως κεντρικοί παράγοντες της δημοκρατικής υπέρβασης, όχι μόνο θα πάρουν εκδίκηση από την ιστορία, θα σχηματίσουν και την απαραίτητη αντίθεση με το να τοποθετηθούν στα αριστερά του αναδυόμενου δημοκρατικού πολιτισμού. Οι γυναίκες είναι πράγματι οι πιο αξιόπιστοι κοινωνικοί παράγοντες στο δρόμο προς μια ισότιμη και ελευθεριακή κοινωνία. Στη Μέση Ανατολή, η εξασφάλιση της αντίθεσης που χρειάζεται για τον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας εξαρτάται από τις γυναίκες και τη νεολαία. Η αφύπνιση της γυναίκας και ο ηγετικός κοινωνικός της ρόλος σε αυτήν την ιστορική συγκυρία έχει μια πραγματική αντιθετική αξία.

Εξαιτίας των ταξικών χαρακτηριστικών των πολιτισμών, η ανάπτυξή τους έχει βασιστεί στην ανδρική κυριαρχία. Αυτό τοποθετεί τις γυναίκες στο ρόλο της αντίθεσης. Ωστόσο, ως προς την υπέρβαση των ταξικών διαχωρισμών κοινωνίας και ανδρικής ανωτερότητας, η θέση της αποκτά την αξία μιας νέας σύνθεσης. Επομένως, ο ηγετικός ρόλος των γυναικείων κινημάτων στον εκδημοκρατισμό της μεσανατολικής κοινωνίας έχει ιστορικά χαρακτηριστικά που τα καθιστά μια αντίθεση (επειδή βρίσκονται στη Μέση Ανατολή), αλλά και μια σύνθεση (σε παγκόσμιο επίπεδο). Αυτό το εγχείρημα είναι ό,τι πιο κρίσιμο έχω προσεγγίσει. Πιστεύω πως θα έπρεπε να προηγηθεί της απελευθέρωσης της πατρίδας και της εργασίας. Αν θέλω να αγωνίζομαι για την ελευθερία, δεν μπορώ απλώς να αγνοήσω ότι η επανάσταση των γυναικών είναι μια επανάσταση εν μέσω άλλης επανάστασης.

Θεμελιώδης αποστολή της νέας ηγεσίας είναι να παρέχει τη δύναμη της διανοήσης και τη βούληση που χρειάζονται για να επιτευχθούν οι τρεις πτυχές που απαιτούνται

για την πραγμάτωση ενός δημοκρατικού νεωτερικού συστήματος: μια κοινωνία δημοκρατική, αλλά και οικονομικά και οικολογικά ηθική. Για να το καταφέρουμε πρέπει να χτίσουμε έναν αρκούντως μεγάλο αριθμό ποιοτικών ακαδημαϊκών δομών. Δεν αρκεί απλώς να ασκούμε κριτική στον ακαδημαϊκό κόσμο της νεωτερικότητας, πρέπει να αναπτύξουμε μια εναλλακτική. Αυτές οι εναλλακτικές ακαδημαϊκές μονάδες θα πρέπει να χτιστούν ανάλογα με τις προτεραιότητες και τις ανάγκες όλων των κοινωνικών σφαιρών, όπως είναι η οικονομία και η τεχνολογία, η οικολογία και η γεωργία, η δημοκρατική πολιτική, η ασφάλεια και η άμυνα, ο πολιτισμός, η ιστορία, η επιστήμη και η φιλοσοφία, η θρησκεία και οι τέχνες. Χωρίς ένα ισχυρό ακαδημαϊκό πλαίσιο, δεν μπορούν να οικοδομηθούν τα συστατικά της δημοκρατικής νεωτερικότητας. Τα ακαδημαϊκά πλαίσια και τα στοιχεία της δημοκρατικής νεωτερικότητας είναι εξίσου σημαντικά για την επίτευξη της επιτυχίας. Η αμοιβαία δημιουργία δεσμών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να υπάρξει νόημα και επιτυχία.

Ο αγώνας για την ελευθερία (όχι μόνο των γυναικών αλλά και όλων των εθνοτήτων και των διαφορετικών τμημάτων της κοινότητας) είναι τόσο παλιός όσο και η ιστορία υποδούλωσης και εκμετάλλευσης της ανθρωπότητας. Η λαχτάρα για ελευθερία αποτελεί μέρος της ανθρώπινης φύσης. Έχουμε μάθει πολλά από αυτούς τους αγώνες, και από αυτόν που δίνουμε τα τελευταία 40 χρόνια. Η δημοκρατική κοινωνία έχει συνυπάρξει με διαφορετικά συστήματα κυρίαρχου πολιτισμού. Η δημοκρατική νεωτερικότητα, το εναλλακτικό σύστημα που προτάσσεται απέναντι στην καπιταλιστική νεωτερικότητα, είναι εφικτή μέσα από μια ριζοσπαστική αλλαγή της νοοτροπίας μας και τις ανάλογες ριζοσπαστικές αλλαγές στην υλική μας πραγματικότητα. Αυτές τις αλλαγές πρέπει να τις χτίσουμε μαζί.

Τέλος, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι ο αγώνας για την ελευθερία των γυναικών πρέπει να γίνει μέσα από την ίδρυση των δικών τους κομμάτων, με τη δημιουργία ενός λαϊκού γυναικείου κινήματος, τη δόμηση των δικών τους μη κυβερνητικών οργανώσεων και δομών δημοκρατικής πολιτικής. Όλα αυτά θα πρέπει να γίνουν μαζί, ταυτόχρονα. Όσο μεγαλύτερη επιτυχία έχουν οι γυναίκες στο να καταρρίψουν την ανδρική κυριαρχία και τον κοινωνικό έλεγχο, τόσο καλύτερα θα μπορέσουν να δράσουν και να ζήσουν ανάλογα με την πρωτοβουλία για την ανεξαρτησία τους. Όσο περισσότερο ενδυναμώσουν οι γυναίκες τους εαυτούς τους, τόσο περισσότερο θα ανακτήσουν την ελεύθερη προσωπικότητα και ταυτότητά τους.

Επομένως, η υποστήριξη του γυναικείου κινήματος οργάνωσης, γνώσης και ελευθερίας είναι η ύψιστη εκδήλωση συντροφικότητας και μια αξία για την ανθρωπότητα. Έχω πλήρη εμπιστοσύνη στο ότι οι γυναίκες, οι οποίες έχουν όλες αποκλειστεί από το σύστημα ανεξάρτητα από τις διαφορετικές κουλτούρες και εθνικότητές τους, θα επιτύχουν. Ο εικοστός πρώτος αιώνας θα είναι ο αιώνας της γυναικείας απελευθέρωσης.

Ελπίζω να συμβάλω και εγώ, όχι μόνο γράφοντας επάνω σε αυτά τα ζητήματα, αλλά και βοηθώντας στην εφαρμογή των αλλαγών.

Λιγά λόγια για τον συγγραφέα

Ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν γεννήθηκε το 1949 και σπούδασε πολιτικές επιστήμες στην Άγκυρα. Ηγήθηκε ενεργά του απελευθερωτικού αγώνα των Κούρδων ως επικεφαλής του ΡΚΚ από την ίδρυσή του, το 1978, μέχρι την απαγωγή του ίδιου στις 15 Φλεβάρη του 1999. Εξακολουθεί να θεωρείται ειδήμονας σε θέματα στρατηγικής και ένας από τους πιο σημαντικούς πολιτικούς αντιπροσώπους του κουρδικού λαού. Υπό συνθήκες απομόνωσης στη φυλακή του νησιού Ιμραλί, ο Οτσαλάν έγραψε περισσότερα από δέκα βιβλία, τα οποία αποτέλεσαν επανάσταση για την κουρδική πολιτική. Έχει πολλές φορές κηρύξει μονομερείς καταπαύσεις του πυρός του αντάρτικου πολέμου και παρουσιάσει εποικοδομητικές προτάσεις για μια πολιτική λύση του κουρδικού ζητήματος. Η παρούσα «ειρηνευτική διαδικασία» ξεκίνησε το 2009, όταν το τουρκικό κράτος ανταποκρίθηκε στο κάλεσμα του Οτσαλάν για εξεύρεση πολιτικής λύσης στο κουρδικό. Από τις 27 Ιουλίου του 2011 κρατείται και πάλι σε συνθήκες σχεδόν πλήρους απομόνωσης στο νησί-φυλακή του Ιμραλί.

Λιγά λόγια για τη Διεθνή Πρωτοβουλία

Στις 15 Φλεβάρη του 1999, ο πρόεδρος του Κουρδικού Εργατικού Κόμματος (PKK), Αμπντουλάχ Οτσαλάν, κατέληξε στα χέρια του τουρκικού κράτους ύστερα από μια παράνομη επιχείρηση που έλαβε χώρα με την υποστήριξη μιας συμμαχίας μυστικών υπηρεσιών, υπό την καθοδήγηση των αντίστοιχων κυβερνήσεών τους. Αποτροπιασμένοι από αυτήν την κατάφορη παραβίαση του διεθνούς δικαίου, πολλοί διανοούμενοι και εκπρόσωποι οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών δημιούργησαν μια πρωτοβουλία για την απελευθέρωση του Αμπντουλάχ Οτσαλάν. Η Διεθνής Πρωτοβουλία «Ελευθερία για τον Αμπντουλάχ Οτσαλάν – Ειρήνη στο Κουρδιστάν» ξεκίνησε τις εργασίες της τον Μάρτη του 1999 με το άνοιγμα ενός γραφείου κεντρικού συντονισμού. Η Διεθνής Πρωτοβουλία θεωρεί τον εαυτό της μια πολυεθνική ειρηνευτική πρωτοβουλία που εργάζεται για την εξεύρεση ειρηνικής και δημοκρατικής λύσης στο κουρδικό ζήτημα. Ακόμη και μετά από την πολυετή φυλάκισή του, ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν ακόμη αντιμετωπίζεται ως αδιαισθητός ηγέτης από την πλειοψηφία του κουρδικού λαού. Ως εκ τούτου, η επίλυση του κουρδικού ζητήματος στην Τουρκία συνδέεται στενά με τη μοίρα του. Ως κύριος σχεδιαστής της ειρηνευτικής διαδικασίας, θεωρείται από όλες τις πλευρές ο άνθρωπος-κλειδί για την επιτυχή κατάληξή της, κάτι που καθιστά όλο και πιο επιτακτικό το

θέμα της απελευθέρωσής του. Η Διεθνής Πρωτοβουλία δεσμεύεται να διαδραματίσει το ρόλο της μέχρι τέλους, μέσα από αντικειμενική πληροφόρηση, άσκηση πολιτικής επιρροής και δημοσίων σχέσεων, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων εκστρατειών. Δημοσιεύοντας μεταφράσεις των έργων που ο Οτσαλάν έγραψε μέσα στη φυλακή, ελπίζει να συμβάλει σε μια καλύτερη κατανόηση των αιτιών των συγκρούσεων και των πιθανών λύσεων.

Δημοσιεύσεις του Αμπντουλάχ Οτσαλάν

Βιβλία

Declaration on the Democratic Solution of the Kurdish Question (1999)

Prison Writings I: The Roots of Civilisation (2007)

Prison Writings II: The PKK and the Kurdish Question in the 21st Century (2011)

Prison Writings III: The Road Map to Negotiations (2012)

Civilization: The Age of Masked Gods and Disguised Kings (Manifesto for a Democratic Civilization, Volume I) (2015)

Capitalism: The Age of Unmasked Gods and Naked Kings (Manifesto for a Democratic Civilization, Volume II) (2017)

Προσεχή και Αμετάφραστα

Sociology of Freedom

(Manifesto for a Democratic Civilization, Volume III)

Bir Halkı Savunmak (Turkish 2004)

Ortadoğu'da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü

(Manifesto for a Democratic Civilization, Volume IV) (Turkish 2010)

Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü (Manifesto for a

Democratic Civilization, Volume V) (Turkish 2012)

Μπροσούρες

Πόλεμος και Ειρήνη στο Κουρδιστάν (2008)

Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός (2011)

Απελευθερώνοντας τη Ζωή: Η Γυναικεία Επανάσταση (2013)

Το Δημοκρατικό Έθνος (2016)

Περισσότερες πληροφορίες και μεταφράσεις σε άλλες γλώσσες στο :
www.ocalan-books.com

